

Despre utopie (2)

Utopia is more than a discourse or a literary genre. Utopia is, if we believe Jean Jacques Wunenburger – a disciple of Gilbert Durand – something akin to what his master called anthropological structures of the imaginary. Basically utopia is an invariant of the human mind and society, through which mankind imagines a society that is completely organized by man, without the help or through laws that have an extrahuman or nonhuman origin, for instance natural law or God's Law. It is a matrix that exists alongside and in opposition to the mythical matrix that pervades also human mind and society, but which refers to the ontological dependence of man, which is denied by utopia.

Tags: utopia, myth, anthropocentrism, sovereignty

Utopia nu a apărut din cer și nu este nici produsul unei istorii literaro-filosofice. Ea are legătură cu omul ca ființă simbolică sau metaforică și cu interpretarea pe care aceasta o dă realului. Interpretarea realului face parte chiar din constituirea sa pentru om, ar spune filosoful francez Paul Ricoeur. Utopia este o structură simbolică, o matrice, iar un simbol are sens numai în relații cu alte simboluri, așadar prin participarea la o rețea, ca membru al unui lanț semantic. Simbolica paradisiului care se opune simbolicii utopiei are anumite valențe, oferă o vizualizare a unei existențe plene, în momentul în care se lovește de limitările inerente existenței lumești. Mitul și utopia au același referent, pe care însă îl figurează în mod opus, locul și spațiul ideal arătând complet diferit în aceste două moduri de simbolizare. Polivalența simbolului face posibile aceste interpretări și

construcții opuse. Utopia trebuie înțeleasă în esența ei pe plan sincron și nu diacronic, înțeleasă ca un regim imaginar cu o anumită pornire valorică și afectivă¹. Dar această structură, această matrice cunoaște manifestări diacronice, așadar cunoaște și o istorie în care aceste structuri antropologice se manifestă, pot fi discernate. A existat o publicare și o multiplicare a istoriilor utopice, care ne înfățișează o fantasmatică a cetății ideale, care ia locul paradisiului pierdut. Spre deosebire de miturile paradisiului aceste utopii au autori care în general își revendică opera, ca și o datare precisă, lucru care nu se întâmplă în cazul mitului, unde autorii sunt anonimi, neavând o datare foarte certă. Originea genului utopic, manifestarea lui are ca obârșie acest structuri sociale și imagine, ca și schimbările ce au afectat aceste structuri și societatea ca atare. Prima lucrare utopică este desigur a lui Thomas Morus intitulată *Utopia publicată* în 1516. Până la Th. Morus există semne și anticipări ale acestor structuri imagine utopice, cum ar fi *Republica* platonice, însă aceasta nu este o utopie, ci o încercare de a reprezentare în mare ceea ce este dreptatea în suflet, dreptate ce este aceeași și pe plan transcendent și pe plan imanent, conducătorii presupuși ai statului ideal nefiind însă niște legislatori care inventează o ordine umană, ci care caută să aplice tocmai ordinea divină pe care au sesizat-o prin contemplație, în lumea socio-politică. Platon nu este strămoșul utopiei, deși el a făcut diferența dintre idealitate și pură posibilitate, nefolosind imaginația în rol creator, fiind conștient că modelul cetății este doar născut dintr-o necesitate metodologică. El nici nu dorește să traseze locul ideal ca opus celui prezent, etc². Nașterea utopiei implică recursul la limbajul mitic, dar mai ales la introducerea unor imagini în el, care să îl scoată din logica retroactivă, logică de devalorizare axiologică a timpului prezent, dar și a viitorului și mistică³. Trebuie să se producă o reajustare și o revalorificare a percepției existenței prezente, a schimbării și a viitorului, care nu mai poate fi văzut ca un timp entropic, al degradării și disoluției precum în concepția mitică. Trebuie să apară

1 Wuneneburger, *Utopia sau criza imaginarului*, pp. 45-46.

2 *Op. cit.*, p. 51

3 *Ibidem*, p. 53

conștiința posibilului, altfel utopia nu este conceptibilă⁴. Utopia în sens tare nu este compatibilă cu menținerea prestigiului originilor, așa cum se întâmplă la Platon, unde acesta se păstrează inclusiv în *Republica*, și nu se dorește în instanțierile ei a fi copie a vreunei realități transitorice și nici istorice, dar implică o apreciere pozitivă a posibilului și a timpului viitor. Această revalorificare a timpului viitor, a situării perfecțiunii nu în trecut, ci în timpul opus a devenit posibil datorită iudaismului și creștinismului, care au făcut posibilă o spargere a timpului ciclic, așadar a orientării către un trecut paradigmatic și au făcut prezentul și viitorul purtători de speranță. Viitor, până atunci conotat exclusiv negativ, devine purtătorul de speranță *per se*, o speranță care culminează în imaginea Ierusalimului Ceresc, de exemplu. Timpul, viitorul capătă o orientare profetică, iar prin Întruparea lui Iisus Christos se accentuează și mai tare credința în ireversibilitatea timpului, aceasta fiind unică. Timpul devine dintr-un ciclu totalizator immanent lumii în devenire, iar această alungire a timpului oferă ideea, schița unui progres continuu. Omul încetează a fi un simplu spectator prins în ciclul eternei reîntoarceri și devine co-autor al evenimentelor. Acestea prin unicitate, prin faptul că se desfășoară într-o lume creată de Dumnezeu capătă o altă consistență ontologică, ca și acțiunile oamenilor de altfel.

Însă termenul antitetice Paradisul, Edenul nu este un loc transcendent *per se*, ci se află la limită, undeva între orizontul lumii sociale, a lumii de aici și transcendent. Omul are o relație de coapartenență care s-a pierdut, fie pentru că așa dictează inexorabila lege a timpului, fie pentru că este urmarea neascultării legii date de către Dumnezeu, precum în iudeo-creștinism. Paradisul ca loc este el însuși simbol, deoarece, precum Iisus Hristos, unește două naturii sau două tărâmuri diferite. Această conștiință face posibilă o atitudine negativă față de timpul prezent, care se va dezvolta într-o atitudine ce vizează schimbarea și ameliorarea acestuia, dacă pornim de la varianta iudeo-creștină, dar și o atitudine care îndeamnă la rememorarea mitică a evenimentelor fondatoare, ale izbucnirii sacralului în lume, existența adevărată fiind aceasta, din această perspectivă omul neavând nici un rol

4 *Ibidem*, p. 54.

în schimbarea condițiilor legate de viața sa profană. Mitul ne oferă modelele unei ordini sociale care are la bază o lege sau niște legi supraumane, extra-umane, lucru pe care utopia îl neagă în mod explicit. Cele două se situează în registre simbolice și psihologico-metafizice diferite și proiectează timpul și spațiul perfect în mod diferit. Utopia reprezintă, spre deosebire de mit, un regim al imaginarului schizoidal, care se opune energiilor și aspectelor vitaliste ale mitului, ca și imaginației repaosului și odihnei asociate cu acesta, indicând o relație conflictuală cu stările de fapt și o inaptitudine de a accepta spațiul extern, pe care îl dorește cucerit și supus propriilor proiecte. Lumea exterioară este amplificată de către această expresie a imaginației utopice în ceva neliniștitort și amenințător, fiind privită așadar dintr-un punct de vedere ostil. Utopia se opune în fapt invariantului mitic original, adică mitului ”vârstei de aur”, chiar dacă și mitul și utopia sunt conduse ale irealului și purtători de semnificații sociale și politice multiple, ele fiind prin aceasta conectate. Ele sunt și expresia unui anumit nucleu de dorințe și emoții care pot duce fie la nebuni sau genii, fie la distrugerea sau crearea de grupuri sociale noi. Vârsta de aur e proiectată în istoria reală, care, datorită acestei proiecții și faptului că paradisul/edenul nu e văzut ca Cerul însuși, ci situat undeva între ambele, a dus la încercări de localizare geografică specifică și a dat naștere unor evenimente istorice, etc., dintre care poate fi menționată plecarea pelerinilor spre America de Nord, spre ceea ce a devenit Noua Anglie și în ultimă instanță a dus la încercarea de a aplica anumite idei utopice în crearea unui nou stat. Ceea ce a suscitât acest mit a fost și o aspirație către o alteritate inexprimabilă, care să fie căutat în prezent sau care să fie realizată în prezent. În mare însă, a intra în contact cu timpul mitic presupune o retro-memorie, o orientare către trecut. Ce exprimă mitul Vârstei de Aur? Exprimă, descrie o anumită situație în care viața omului e fie longevivă. Fie omul e nemuritor, viața e plină, nu trebuie să fie făcute eforturi pentru a trăi pământul producând d'el sine cele trebuincioase, neexistând deci grija zilei de mâine, totul fiind cuprins de o fericire spontană; în mod normal nu există instituții sociale sau culturale în această Vârstă sau Epocă de aur⁵. Este un

5 Wuneneburger, op. cit., pp. 33-34.

loc pre-civilizat sau ne-civilizat, dar care nu este periculos și care nu este închis, fiind un decor generos. Paradis, Eden sunt termeni cu mai multe semnificații. Eden poate desemna atât o câmpie, cât și un teren plat și fertil, unde sacrul e prezent. Paradisul este asociat cu imagini și fantasme materne care denotă siguranța, care fac referire la teme vegetale, la metafore luxurianței, fecundității, etc. Aici puterea ființei este cea care apără, paradisul opunându-se direct locului utopic înconjurat de ziduri, artificial și civilizat, a cărui apărare necesită eforturi din partea locuitorilor săi⁶. Paradisul, starea Vârstei de Aur este un loc al repaosului absolut, nu o fortificație sau un oraș, care are de multe ori o formă circulară, această formă trimițând din nou, la imagini și fantasme materne, dar și la o imagine simbolică a divinității, care poate desemna și suveranitatea zeiței-mamă. Paradisul este asimilabil unei grădini și ca atare este circumscris, există ceva ce îl deosebește de restul, fiind uneori împrejmuit, însă nu în sensul unei fortificații, ci în sensul unei zid care îl atrage pe călător. Nu este o închidere a teritoriului, un zid de sârmă ghimpată. Împrejmuirea reprezintă o concentrare de putere, acea putere ce protejează fără a fi nevoită se construiască ziduri și instituții, fiind o limită de transgresat fără primejdie, un prag simbolic pe un drum inițiativ. Această împrejmuire, trecerea înăuntrul acestei împrejurări este resimțită ca pătrunderea între-un refugiu pașnic, unde elementele opuse sunt- precum în regimul mistic al imaginarului – reconciliate⁷. Acest lucru este opus intrării în locurile întărite ale utopiei, fortificate, înconjurate de obstacole insurmontabile făcute pentru a îndepărtata și nu pentru a atrage, locuri fortificate care simbolizează un refugiu neliniștit, neliniștitor, unde domenește amenințarea permanentă a degradării, a disoluției, a agresiunii, având astfel un exemplu al unui refugiu dominat de antagonismul loc bun/loc rău, interior/exterior, dar și de paranoie privitoare la cei ce nu fac parte din cetatea utopică. Pentru imaginația paradisiacă, paradisul e un debușeu în care are loc o reconciliere între natură și om, ambele înflorind și intrând în armonie. Acest simbol clar și liniștor, care împacă omul și natura are

6 *Ibidem*, 39.

7 *Ibidem*, pp. 41-42.

darul de a cataliza aspirațiile spre sacru, fiind arhetipul-imagine al oricărei spiritualități mistice⁸. Este un simbol care și o imagine care afirmă apartenența omului la zei sau la sacru. Este o metaforă a transfigurării sufletului sau a existenței omenești și, paradoxal, are drept corespondent în creștinism Ierusalimul Ceresc, care are o alcătuire urbană, însă posedă un arbore central, râuri, etc.

Acestor imagini li se opun altele care sunt înrudite cu cele utopice. De exemplu, paradisului sau Ierusalimului Ceresc i se opun imaginile porților Babilonului, care trimit la o ordine închisă, strâmtă, creat de om, neclintită în stratificări inalterabile. Imaginile utopice pot fi împrumutate însă și din regimul mitic, fiind vorba de revalorizarea unor simboluri precum soarele, insula, etc. Un simbol nu există singur, ci are valoare intrând în rețea cu alte simboluri și imagini. Așadar utopia, precum mitul preia anumite teme și motive și le prezintă conform structurii și dinamicii ei interne, producând o inversare a simbolurilor mitice, o inversare a semnificației acestora⁹. Primele schițe de cetăți utopice sunt făcute de către stoici, iar simbolismul folosit, imaginile sunt cele ale unor locuri artificiale închise, utopia valorificând pozitiv nu doar simboluri mitice precum soarele sau insula, ci și simboluri infernale, care trimit tocmai la închidere, la fortificație, la departajare de restul¹⁰, valorile acestor imagini fiind acelea de apărare și de ostilitate. Imaginile htoniene sunt folosite pentru a descrie inclusiv căile de acces către cetatea utopică. Astfel s-a născut o nouă axă, o nouă topografie imaginară, care deși valorificată pozitiv este contrară mitului. La baza acestei noi exprimări a imaginarului uman se află convingerea că perfecțiunea poate fi atinsă pe pământ, că e loc de ea și că oamenii pot face acest lucru, fără apel la ajutor extra-uman, chiar din contră. Noul loc ideal nu va mai fi deschis și nu va mai denotă o concentrare de putere de tip divin precum o face Edenul, ci va fi un loc închis, un decor cultural și artificial.

Pertinența, semnificația discursului utopic trebuie demistificate, trebuie interpretate cu grijă, evitând capcana unei pretense neutralități spațio-temporale a acesteia. Deși utopia este o matrice

8 Idem.

9 *Ibidem*, p. 44.

10 Wunenburger, *op. cit.*, 61-63.

imaginar-simbolică, un joc și o recompunere și revalorificare de simboluri și deși există înainte de apariția pe scena culturală, ea se va manifest totuși în istorie, chiar dacă numele ei de *u-topos* ar indica altceva. Ea este și o formă de acțiune care se manifestă în istorie deci, nu doar matrice simbolică și gen literar¹¹. Niciodată utopia, utopicul nu își va asuma înfrângerile pe care le va resimți în istorie, ci va căuta să plaseze cauzele nereușitei în alși agenți ai acțiunii sale.

Ceea ce este de reținut este faptul că utopia este un invariant antropologic, o matrice de gândire și de simțire și că ea este un fel de frate geamăn opus și complementar mitului. Ca și mitul, deși s-a manifestat mai târziu în istorie, denotă un mod de a se situa în lume, care trebuie sau poate funcționa între-un echilibru cu mitul. Deși poate părea că este în exclusivitate o forță negativă, pentru că, de exemplu, așa cum susține Wunenburger, revalorifică pozitiv simboluri htonice care în lumea mitului trimit la infern, negația pe care o poartă în sine utopia, poate fi antecamera unei puterii pozitive, dar are capacitatea de a desface, de a face manifeste anumite puteri ale omului și ale modului lui de a fi în lume. Utopia este un mijloc prin care omul se poate distanța critic față de situația în care se află și care îi permite să valorifice prezentul, îl poate face să nu cadă într-o idolatrizare a trecutului și a modelelor sacrului care s-au manifestat atunci. Prin raportarea negativă și dintr-un așa zis *u-topos* la lume, utopia face posibilă privirea altă asupra existenței și poate, prin suspendarea acceptării realului așa cum este, deschiderea sau conceperea unor altor modalități de a fi ale omului, sau conceperea unor moduri de a aplica aceste alte modalități de a fi în lume. Dacă omul nu poate trăi fără mit, nu poate trăi nici fără utopie, cele două trebuind cumva a ajunge la un echilibru, fără a cădea într-o extremă sau alta, care devin complet nerealiste, astfel cum utopia aduce cu sine ideea de suveranitate a omului, ideea că omul își datorează sieși și nimănui altceva, nici măcar naturii, existența sau forma existenței sale. O astfel de idee reprezintă unul din pericolele sau patologiiile ce decurg din matricea utopică, producțiile utopice, prezentând mereu ordinea din cetățile utopice ca fiind produsul exclusiv al omului, această idee înrundindu-le cu teoriile

11 *Op. cit.*, 69.

contractului social și ale modernității dominante, care susțin că ordinea umană, societatea, statul sunt în întregime artificiale, fiind produsul omului și nu al vreunei legi de proveniență non-umană, ca să nu spunem divină. Cu toate aceste pericole pe care le vedem în ziua de azi, utopia rămâne un mecanism general uman, care se manifestă în anumite circumstanțe, fiind așa cum susține Lewis Mumford, „an integral feature of purposive living”¹². Ea permite o raționalizare a vieții umane, dobândirea unui control mai ridicat asupra acesteia, acest lucru fiind făcut în numele unui plan general de viitor, al unui sistem de valori, în care, dacă e să acordăm încredere autorului sus menționat, toată părțile existenței tind să se potrivească sau să facă parte.

Bibliografie:

Northrop Frye, *Varieties of Literary Utopias* în *Daedalus*, Vol. 94, No. 2, Utopia (Spring, 1965), pp. 383-347.

Lewis Mumford, *he Condition of Man*, Harcourt Brace Jovanovich Publishers, New York and London, 1944, 1972, 1973.

Paul Ricoeur, *L' ideologie et l 'utopie*, ed. Du Seuil, Paris, 1997.

De la text la acțiune. Eseuri de hermeneutica II, trad. De Ion Pop, Echinox, Cluj, 1999, pp. 358-372.

Darren Webb, *Exploring the Relationship between Hope and Utopia: Towards a Conceptual Framework*, în *Politics* 2008 vol. 28 93), pp. 197-206

Jean Jacques Wunenburger, *Utopia sau criza imaginarului*, trad. de Tudor Ionescu, Dacia, Cluj-

12 Lewis Mumford, *The Condition of Man*, Harcourt Brace Jovanovich Publishers, New York and London, 1944, 1972, 1973, p. 13.

**CENTRUL EUROPEAN DE STUDII
ÎN PROBLEME ETNICE**

*Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202*

Trăsăturile unei comunități interculturale de tip Toplița

Oana-Mădălina MIHĂILĂ

- Cercetător științific, CESPE -

Ovidiu SOLOMON

- Cercetător științific, CESPE –

Iulia COJOCARU

- Masterand, Universitatea din
București –

Decembrie 2014

București

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE

Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202

Rezumat

IPOTEZĂ: O comunitate interculturală are un coeficient ridicat de conviețuire și de interacțiune între indivizi aparținând unor etnii diferite. În cazul comunității Toplițene, ne referim la locuitori de etnie română, maghiară, cât și etnie rromă.

Lucrarea de față își propune să contureze un portret al unei comunități cu un anume profil intercultural, luând ca studiu de caz comunitatea toplițeană, prin identificarea și analiza trăsăturilor interculturale specifice zonei, cât și influența acestora asupra coeziunii sociale. Lucrarea identifică caracteristicile generale ale comunității, liniile de separare și de convergență între comunitățile etnice. Gradul de coparticipare/interacțiune la sărbători, efortul economic, distanța socială și calitatea vecinătăților pe vector interetnic sunt câteva dintre dimensiunile cercetării.

Cuvinte/concepte cheie: identitate etnică, comunitate interculturală, bunăstare socială, distanță socială, vecinătate.

HYPOTHESIS: *An intercultural community has a high coefficient of coexistence and interaction between individuals belonging to different ethnic groups. Regarding the community of Toplița, we refer to people of Romanian, Hungarian and Roma ethnicity.*

This paper aims to outline a portrait of a community with a particular cultural profile, taking as a case study the community of Toplița by identifying and analyzing cross-cultural features of the region and their impact on social cohesion. The paper identifies the general characteristics of the community, the lines of separation and convergence between ethnic communities. The degree of co-participation / interaction at local holidays, the economic effort, the social distance and quality of vicinities on interethnic vector are some of the research's dimensions.

Key Words/Concepts: *ethnic identity, intercultural community, social welfare, social distance, vicinity*

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE

Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202

Punct de plecare și metodologie

Lucrarea de față este realizată ca urmare a unei cercetări de teren efectuate în vara anului 2013 în localitatea Toplița din județul Harghita de către un grup de studenți ai Universității din București, sub îndrumarea prof.univ.dr. Radu Baltasiu. În cadrul prezentei lucrări, bazându-ne pe datele culese de pe teren și pornind de la o serie de teorii relevante, ne axăm pe analiza comunității toplițene din perspectiva interculturalității, concept pe care urmează să-l definim în secțiunea aferentă metodologiei.

Cercetarea a avut ca punct de plecare atât analiza calității vieții locuitorilor din Toplița, cât și a capacității de conviețuire a acestora în zona studiată.

Din punct de vedere metodologic, cercetarea este una neinterpretativă, de tip exploratoriu. Ca metode și tehnici de culegere a datelor, am utilizat interviul semistructurat, observația și observația participativă, focus-grupul și tehnica hărților mentale/subiective.

Perspective teoretice

O primă teorie, utilizată ca punct de plecare în analiza noastră, este teoria capitalului social a lui Robert Putnam, conform căreia într-ajutorarea și schimburile dintr-o comunitate sunt prezente în măsura în care indivizii se implică activ în viața comunitară mai ales prin dezvoltarea relațiilor de vecinătate. În acest sens, am vrut să identificăm tipul de relații existente între toplițeni, luând în calcul caracterul interetnic al zonei studiate. Astfel, principalele surse pentru analiză au fost hărțile mentale, care ne-au furnizat date privind atitudinea respondenților asupra vecinătății și ideii de comunitate (intensitatea raportării indivizilor la *Celălalt*).

Un alt suport teoretic vine din sfera teoriilor interacționismului simbolic, prin care se susține faptul că „*insul, sinele, sunt produse ale interacțiunii sociale*. Spațiul social este rezultanta *interacțiunii mentale* dintre oameni. Interacțiunile, la rândul lor, sunt mediate de *simboluri*” (Mead apud Baltasiu, 2007, p.81). Plecând de la acest principiu al interacționismului, am construit o definiție a comunității, axându-ne pe ideea de *Celălalt*. Astfel, **Comunitatea** este mai mult decât un cadru social, este mai întâi de toate un cadru noologic (spiritual), adică spațiu de *trăire* în comun. Individul se autodefineste și este perceput

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE

Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202

de către ceilalți prin raportare la comunitate, iar acțiunile individuale se petrec pe un fundal de apartenență comunitară (Bădescu, 2002, p.239 și passim).

Pentru a putea operaționaliza și înțelege ipoteza în toată complexitatea ei, se cere definirea clară a termenilor și conceptelor folosite, cât și stabilirea rolului fiecăruia în construcția spațiului social studiat.

Punctul de plecare al prezentului material este **intreculturalitatea**: comunitățile diferite ajung la un optim al contactului în măsura în care apare un dialog *funcțional*, de asumare *reciprocă* a problematicilor și a traiului înăuntrul aceleiași comunități locale. Aceasta pentru că, din punctul nostru de vedere, conceptul de *multiculturalitate*, axat pe atitudinea de *toleranță*, nu presupune asumarea celuilalt, ci încurajează menținerea unei distanțe onorabile, fiind, la limită, un spațiu al politeții colective. În acest caz, acțiunea socială nu este atât *interacțiunea* cât *neutralitatea*, un cadru în care comunitățile nu *interacționează efectiv* ci doar nu se „deranjează”. Interculturalitatea, ca axă comportamentală într-o comunitate, implică o atitudine specifică de înțelegere, valorizare și apreciere a culturii proprii, la care se adaugă respectul față de cultura etnică a celuilalt.

Pentru a stabili caracterul zonei studiate din perspectiva interculturalității, înainte de toate, trebuie verificat dacă Toplița este cu adevărat o comunitate, sau doar o alăturare de indivizi, insuficient consolidată pentru a se bucura de toate trăsăturile esențial-obligatorii ale unei comunități. Odată certificat acest lucru, rămâne de văzut dacă această comunitate este una ruptă, divizată, departajată cultural (comunitate slăbită), sau una armonizată, solidarizată cultural (comunitate interculturală), în ambele cazuri fiind vorba de existența a două sau mai multe etnii diferite.

O primă caracteristică a interculturalității este capacitatea de coabitare a etniilor. În cazul unei comunități slăbite, vorbim nu de conviețuire, ci de toleranță, căci conviețuirea înseamnă mai mult, deoarece implică ideea *luării în seamă a Celuilalt, a grijii*.

Din perspectivă interacționistă, „*Celălalt* este condiția permanentă a ființării insului uman, ne spune C.H.Cooley și, mai târziu, G.H. Mead. Nevoia aceasta (de altul) o vom numi *socialitate primară*. Celălalt-ul (*The Generalized Other*, cum îl desemnează Mead) este compus din *comunitatea și locul* care, împreună, alcătuiesc temelia sentimentului identității. Una dintre cele mai puternice stări sufletești care se naște pe fondul absenței comunității și a locului din

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE

Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202

câmpul trăirilor noastre este nostalgia printr-una dintre expresiile ei cele mai tulburătoare, sentimentul dorului” (Bădescu apud Baltasiu, 2007, p.100).

Prezența Celuilalt este interesant percepută în acest spațiu, atât drept „factor al apropierii”, cât și al „angoasei colective”. Primele reacții ale subiecților aduc spre ideea de uniune ori conviețuire pașnică alături de un *altul* de altă etnie, însă „istoria este o prezență de netăgănuir la nivelul mentalului colectiv” (Baltasiu, 2012, p.18). De asemenea, diferențierea față de *Celălalt* este redată în speță prin limba vorbită, dar și prin „faptele celuilalt din trecut” (ibidem). În acest sens stă mărturie, de exemplu, menționarea momentului Trianon de către respondenți drept una dintre cauze pentru precaritatea interacțiunii interetnice prezente: „E clar că sunt sensibilizați. Noi avem un prieten care, la o bere, am vorbit nițel de Trianon și s-a transformat complet (zbiera, se înroșea, s-a ridicat de la masă), nu a mai vorbit cu noi luni de zile” (consilier primărie, m, etnie română).

Situația actuală a comunității toplițene poate fi privită și prin prisma teoriei **fundalului social** (E. Goffman), conform căreia memoria socială deține un rol important în relația dintre actorii sociali. Fundalul interacțiunii *dinspre etnicul român trecut de 40 de ani* este perioada horthystă, acesta resimțind, cel puțin la nivel mental, o reticență în privința relaționării cu un *celălalt maghiar*. Mărturie în acest sens stă replica unui respondent român cu vârsta de 78 de ani: „În `40 când a venit armata urgurească, au venit cu mașini și le-au parcat în curte, iar vecinii unguri pupau roțile la mașini”. În aceeași perioadă au avut loc și ultimele acte de agresiune prin desfigurarea fizică a locului, când „au tras cu mașina de placa monumentului soldaților români de la Secu, pe care au asuns-o într-o șură, după ce au încercat să o topească” (intelectual, 42). Funcționează, deci, o secțiune a **conștiinței/memoriei colective**, care a înregistrat o „elasticitate dramatică”. Memoria colectivă este definită de către E. Durkheim drept „ansamblul credințelor și sentimentelor **comune** majorității membrilor unei aceleiași societăți care formează un sistem determinat”. Un sistem determinat presupune o societate consolidată în „domeniul eternului spiritual al culturii” (Motru, 1984, p.739), pe când în Toplița se resimt diferențe culturale care îngreunează dezvoltarea unor relații interetnice cu conținut.

Un individ este considerat parte integrantă a comunității dacă împărtășește și își însușește acea multitudine de elemente comune care îi leagă pe toți membrii acesteia, dacă are conștiința apartenenței la acea comunitate. O abordare teoretică cu privire la relaționarea dintre

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE

Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202

indivizi aparținând unor etnii diferite este **teoria identității sociale**, formulată de către psihologul Henri Tajfel. Conform acestei teorii, comportamentul social și relațiile dintre indivizi variază pe o linie continuă între identitatea personală (comportamentul interpersonal) și cea socială (comportamentul de grup). Comportamentul interpersonal este determinat de concepția individului despre propriul eu (unic) care se diferențiază de ceilalți indivizi, pe când comportamentul de grup este determinat de concepția individului despre propriul în raport cu trăsăturile caracteristice categoriei sociale de apartenență, care îl plasează într-o poziție etnocentristă, demonstrându-se întotdeauna eroarea favorizării *ingroup-ului* în detrimentul *outgroup-ului* (Chelcea, 2010, p.342). În cazul Topliței, trebuie analizat modul în care cele două etnii majoritare (română și maghiară) se organizează și interacționează, pentru a stabili gradul de coeziune socială.

Un alt element integrat în ideea de interculturalitate este **solidaritatea**, totodată factor esențial al coeziunii sociale. Integrarea socială este un fapt de solidaritate socială, arată Durkheim, iar totalitatea legăturilor sociale dintre membrii unei societăți reprezintă măsura integrării lor sociale. Întrebarea este: există acțiuni/structuri/forme de natură morală, socială sau culturală care creează solidaritate la nivelul comunității toplițene? Din punctul de vedere social și cultural, Toplița nu este mai mult decât o structură socială formată din mai multe comunități etnice, care nu produc fluxuri constructive în comunitate ci, dimpotrivă, adâncesc fractura soluției comunitare, cu repercursiuni și în plan economic.

Analiză

Pentru a putea identifica factorii răspunzători de menținerea unei fracturi etnice, cât și trăsăturile caracterului intercultural al comunității toplițene, trebuie cuprinse în analiză toate planurile relevante: social, economic, politic, cultural.

Plan socio-demografic

Conform datelor obținute la ultimul recensământ din 2011, orașul avea 13.285 de locuitori, dintre care 12.678 prezenți¹, în scădere față de recensământul din 2002, când se

¹****. [Online] Disponibil pe: <http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2012/08/TS4.pdf>, [Accesat la 10 decembrie 2013]

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE

Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202

înregistraseră 15.880 de locuitori². Privind retrospectiv, în urma unei estimări aproximative, s-a stabilit că, după 1990, populația din Toplița a scăzut cu 5000 de locuitori³ (Fig. 1.0)

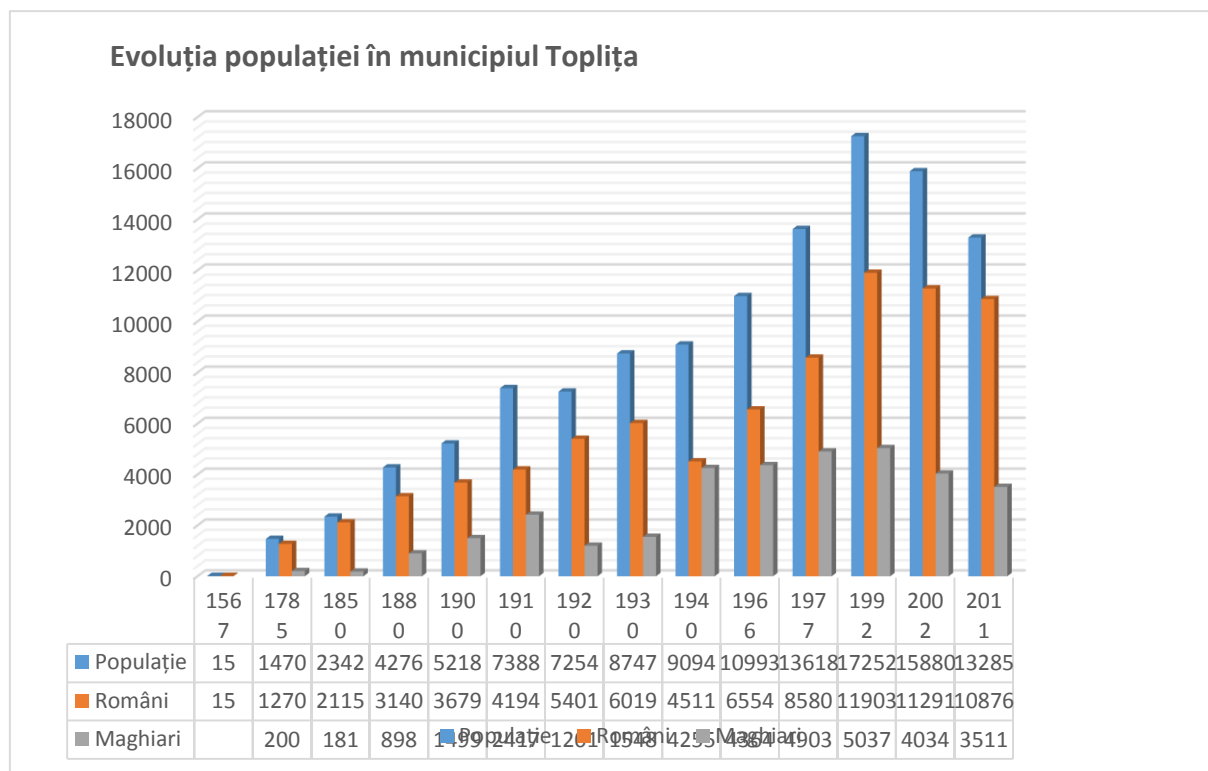

Figura 1.0⁴

Majoritatea locuitorilor sunt români (68,49%), iar principalele minorități sunt cea maghiară (22,11%) și rromă (3,64%). Pentru 5,62% din populație, apartenența etnică nu este cunoscută⁵ (Fig. 1.1). În ce privește confesiunea, majoritatea sunt ortodocși (67,51%), cât și romano-catolici (19,2%), reformati (3,91%) și penticostali (1,31%). Nu este cunoscută apartenența confesională pentru 5,8% din populație⁶ (Fig. 1.2).

² [Recensământul Populației și al Locuințelor 2002 - populația unităților administrative pe etnie](#). Kulturális Innovációs Alapítvány (KIA.hu - Fundația Culturală pentru Inovație) [Online] [Accesat la 26 octombrie 2013].

³****. [Online] Disponibil pe: <http://www.primariatoplița.ro/>, [Accesat la 10 decembrie 2013]

⁴ Toplița a fost proclamat oraș în 1567. Datele cuprinse între anii 1567-1992 sunt aproximative. [Online] Disponibil pe: <http://www.toplița.info/despre-toplița/despre-toplița-pe-scurt>, [Accesat la 26 octombrie 2013]

⁵ Rezultatele finale ale Recensământului din 2011 (Iulie 2013). [Tab8. Populația stabilă după etnie – județe, municipii, orașe, comune](#). Institutul Național de Statistică din România. [Online] [Accesat la 26 octombrie 2013].

⁶ Rezultatele finale ale Recensământului din 2011 (Iulie 2013). Rezultatele finale ale Recensământului din 2011. [Tab13. Populația stabilă după religie – județe, municipii, orașe, comune](#). Institutul Național de Statistică din România. [Online] [Accesat la 26 octombrie 2013].

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE

Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202

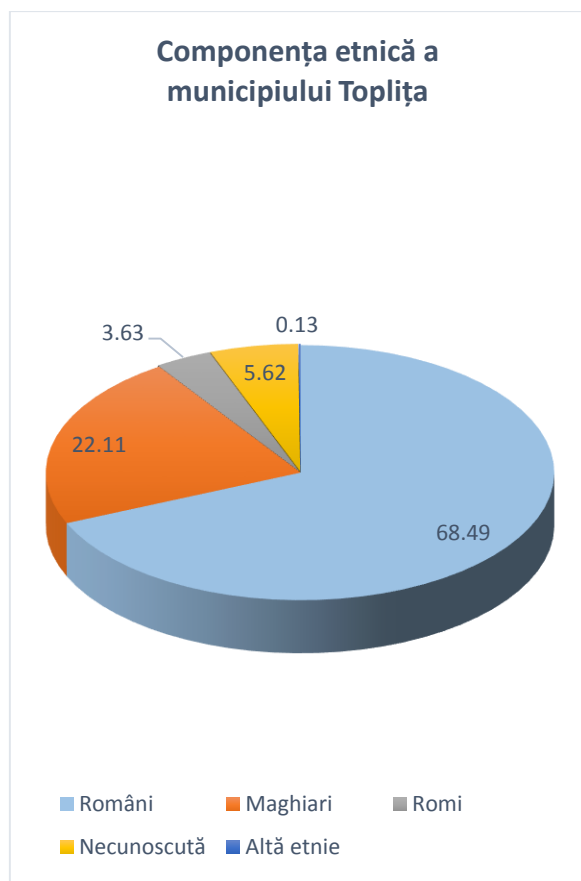

Figura 1.1

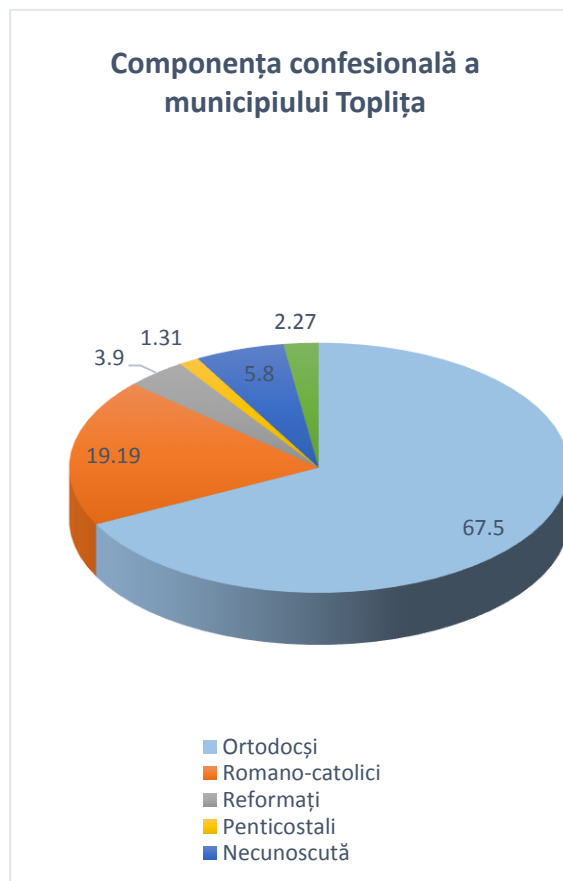

Figura 1.2

Persoane prezente			Persoane temporar absente			Din care, plecate:						Persoane plecate pentru o perioadă îndelungată			Din care, plecate:						Persoane temporar prezente			Populația stabilă		
						În țară			În străinătate						În țară			În străinătate								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
T	M	F	T	M	F	T	M	F	T	M	F	T	M	F	T	M	F	T	M	F	T	M	F	T	M	F
12678	6177	6501	604	316	288	296	171	125	308	145	163	753	355	398	178	96	82	575	259	316	117	49	68	13282	6943	6789

Figura 2 Persoane înregistrate la recensământul din anul 2011, pe sexe - rezultate preliminare⁷ (T= total; M- masculin; F=feminin)

Din câte se observă, problema demografică devine tot mai acută. Migrarea masivă, căci nu este vorba de o creștere a mortalității, credem că este o repercursiune a **dezindustrializării**. Complexitatea cauzală a procesului de dezindustrializare și evoluția relațiilor sociale sunt mai ușor de urmărit privind fenomenele survenite ca pe niște reacții în lant:

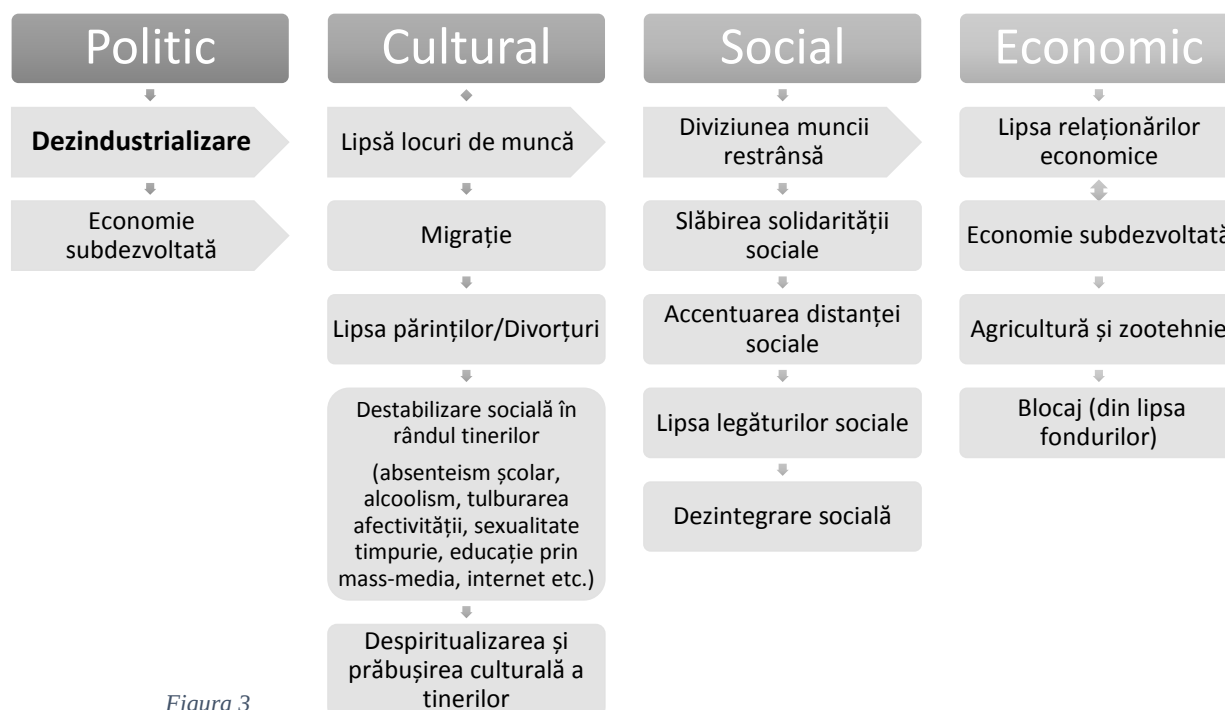

Figura 3

⁷ ****. [Online] Disponibil pe: <http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2012/08/TS4.pdf>, [Accesat la 10 decembrie 2013]

După 1989, din cele trei mari platforme industriale (lemn, tricotaie, încălțăminte), care reprezentau o forță economică în această zonă, a rămas doar industria ușoară, unde efectivul a fost redus la 500 de angajați în tricotaie și mai puțini în încălțăminte, spre deosebire de 5000 de locuri de muncă oferite numai de CPL (Combinatul de Prelucrare a Lemnului). Astfel, sunt de 10 ori mai puțin angajați în industrie decât în 1989, ceea ce a determinat o mare parte din locuitori să își reorienteze obiectul muncii spre agricultură și zootehnie.

Lipsa locurilor de muncă a contribuit la declinul comunității. În urma focus-grupurilor realizate cu locuitori ai Topliței a rezultat faptul că fenomenul migrației (în special în Italia, Spania și Ungaria) a condus la destabilizare socială, având implicații grave asupra integrității familiei și a educației copiilor. Lipsa părinților (în ultimul timp a mamelor, care găsesc mai ușor un loc de muncă în străinătate) favorizează crearea unui mediu „nesigur și necontrolat pentru creșterea unui copil, aceasta ducând la absenteismul în școli și licee, la alcoolismul timpuriu și la o scădere și tulburare a afectivității elevilor” (profesoară, 45 de ani). Depărtarea îndelungată a soților a dus și la o creștere semnificativă a divorțialității. Un alt efect „dezastruos” al migrației este „înlesnirea răspândirii bolilor cu transmitere sexuală (multe importate)”, cauzată de relații sexuale întâmplătoare, din ce în ce mai dese, ajungându-se în final la o promiscuitate extinsă (*focus grup* – medic de familie, f, vârstă necunoscută).

Plan cultural (identitar). Eficiența culturală și segregare vs. integrare

Planul discuției comportă aici două câmpuri: primul se referă la eficiența actului cultural în raport cu comunitatea, iar cel de-al doilea privește calitatea comunicării culturale *în* și *între* comunitățile etnice. Totodată, vom puncta din acest punct de vedere și fenomenul integrării/segregării demografice prin căsătorie și a accesului la locul de muncă. Vom constata că fenomenul interculturalității are, iată, o complexitate care integrează școlaritatea, atitudinea față de actul cultural în sine, economia și demografia, cultura fiind punte intercomunitară și intracomunitară, între indivizi și grupurile din care fac parte.

Generația tânără este de asemenea afectată de schimbările care au loc în societate, în special în domeniul educației. Bineînțeles, aceștia sunt supuși multor influențe, însă reprezintă oglinda eficienței societății în ceea ce privește transmiterea valorilor. În acest sens, în Toplița există o deficiență a manifestărilor culturale, traduse printr-o densitate foarte mare de evenimente artistice, însă cu o prezență redusă, mai ales a tinerilor. La suprafață, Toplița este un oraș animat de sărbătoare. „Zilele Miron Cristea” (07-10.08) organizează simpozioane științifice, adună mii de oameni și se bucură de o participare internațională. Tot aici are loc cel

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE

Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202

mai vechi festival românesc al cântecului păstoresc: „Miorița”⁸. Totuși, „multe spectacole de teatru se anulează din lipsa publicului”, ne spune un respondent (bibliotecar, f, 46) Acest fenomen este pus pe seama situației materiale precare a toplițenilor. Un organizator de evenimente din cadrul centrului cultural susține că, „pe lângă situația materială nefavorabilă” a multora dintre toplițeni, ca motivație pentru fenomenul în discuție, „vinovată este și educația deficitară, pentru că nu vin nici când e gratuit”, ceea ce denotă o lipsă de interes la nivelul tuturor comunităților din Toplița, iar tradiție fără public cu greu poate fi transmisă, îndeosebi păstrată. Aceste aspecte sunt cu atât mai grave cu cât se adaugă distanțări și rupturi între tinerii de etnie diferită. Vorbim aici de o încercare de separare etnică, a maghiarilor de români, prezentă și în cadrul sărbătorilor și evenimentelor care ar trebui să privească întreaga comunitate, căci activitățile și evenimentele culturale reprezintă unul dintre principalele catalizatoare ale interacțiunii și, implicit, o componentă a caracterului intercultural al unei comunități. Spre exemplu, în timp ce la „Zilele Topliței” organizatorii români oferă spectacole destinate românilor, maghiarilor și țăganilor deopotrivă, maghiarii se organizează separat la sărbători precum: „Zilele maghiarilor din România”, „Zilele tinereții maghiar”, sau „Zilele Culturii Maghiare”⁹, ținute exclusiv în limba maghiară și adresate numai etnicilor maghiari. De altfel, comunitatea maghiară nu are deschidere spre cea românească prin nici o formă de activitate culturală, sau de altă natură menită să contribuie la dezvoltarea relațiilor interetnice.

Principală sursă de tensiune intercomunitară identificată este **separarea educației formale pe criteriu etnic**, educația devenind factor de clivaj și nu de integrare, ceea ce este în contradicție cu menirea sa. Soluția exprimată atât de etnici români cât și de maghiari trimite la reunificarea spațiului educațional. Mulți părinți maghiari ajung să își transfere copiii la școli românești, întrucât „aici (la școlile românești – n.n.), calitatea educației este net superioară, cu personal calificat, spre deosebire de celelalte școli” (profesoară de limba română, 45 ani, etnie română). Ce întărește această afirmație este numărul foarte mic al absolvenților din școlile maghiare: „Liceul maghiar Kemeny Janos, înființat de curând (2003), este recunoscut ca fiind un liceu foarte slab”, ne spune un profesor din cadrul liceului O.C. Tăslăuanu. „Anul trecut (2012) au avut doar 10 absolvenți (5 din 15 în 2013), care vor avea ca perspective numai

⁸****. [Online] Disponibil pe: <http://www.harghita.ro/rom/2/25/25miorita.html>, [Accesat la 15 decembrie 2013]

⁹****. [Online] Disponibil pe: <http://www.toplita.info/local/zilele-culturale-a-maghiarilor-din-toplita.html>, [Accesat la 15 decembrie 2013]

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE

Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202

judetele Harghita și Covasna. Părinții conștienți redirectionează copiii în clasa a 9-a, a 10-a. Îi duc la alte licee, în general la liceele românești” (contabil, consilier local, 47 ani).

O altă formă de *distanțare socială* descoperită în timpul cercetării de teren are loc prin intermediul căsătoriei, care produce segregare sau integrare demografică și le perpetuează. Cu toate că românii sunt majoritari, coeficientul de subsumare etnică este mai ridicat la români față de maghiari. Cu alte cuvinte, într-o căsătorie mixtă, este mult mai probabil ca soțul român să se plieze etniei soțului maghiar decât invers. De regulă, prin comparație cu studii pe alte zone din Județul Harghita, fenomenul ia forma dizolvării etnice acolo unde comunitatea românească este deja slăbită (Baltasiu, 2013, p.27), fiind incapabilă de concentrare demografică, socială etc., pe când în Toplița comunitatea maghiară este minoritară. Explicația logic deductivă care stă la baza acestui fenomen este starea de relaxare și dezinteres a românilor față de acest aspect, considerând că numărul redus al etnicilor maghiari, în procentaj de numai 22,11%, nu reprezintă o amenințare asupra libertății lor de exprimare și acțiune. Cuvintele unui întreprinzător local (m, 38 ani, etnie română) de succes sunt de referință în susținerea ipotezei ultim enunțate, acesta văzându-i pe români „delăsători: Dacă maghiarul vrea ceva, românul îl lasă”. Ce-i apropie cel mai mult pe români de maghiari, în opinia intervievatului, este „gradul de rudenie”. Cu toate că nu vede un conflict continuu între etnii, ca toți pe care i-am intervievat, concluzionează contrariul: „Sunt unii foarte șoviniști (sic!). Deci ăsta-i adevărul”. Ne-a dat un exemplu dintre „multe”, din care reiese o dispută identitară care ridică multe semne de întrebare privind repercursiunile care izvorăsc dintr-o discriminare discontinuă (în speță), slab conștientizate ca fiind grave și radicale. Un bărbat de etnie maghiară, pus în situația de a alege un restaurant românesc (patron – persoana intervievată) pentru un eveniment important, a replicat tăios: „Decât să vin să mănânc de la tine, mai bine îmi tai un deget jos. Nu mă duc acolo!”, această replică fiind motivul pentru care doi prieteni și colegi de muncă de 7 ani (maghiar și român) „nu-și vorbesc până azi, și, până la urmă, n-au venit nici aici, nici acolo”.

Un alt factor component al interculturalității, după cum am menționat în prealabil, este integrarea socială a individului. Fenomenul invers, **dezintegrarea socială** în interiorul unei comunități, se explică prin slăbirea solidarității sociale ca rezultat al disfuncționalității diviziunii muncii. Diviziunea muncii este principala sursă a solidarității sociale. Cunoscând aceasta, cum rămâne cu Toplița care suferă serios de pe urma depopulării, creșterii șomajului, emigrării tineretului? Ce mai poate crea într-un oraș de mărimi considerabile precum este

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE

Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202

Toplița acea solidaritate socială în absența unei diviziuni reale a muncii? Extinderea legăturilor sociale asupra membrilor unei populații reprezintă procesul de integrare a unei societăți. Comprimarea, respectiv reducerea numărului și intensității legăturilor sociale, reprezintă procesul invers pe care Durkheim îl denumește **dezintegrare socială** (Bădescu, 2005, p.209). Pe scurt, pentru a putea fi creată o punte de legătură între comunități, în primul rând este necesară reunificarea spațiului educațional și dezvoltarea relaționărilor economice. Nici una, nici celalaltă nu țin în mod direct de membrii comunităților, ci de factorii decizionali la nivel politic.

Plan politico-economic

Compoziția etnică a Consiliului Județean Harghita este factor de discriminare economică, fapt care se resimte destul de limpede la Toplița. Contrastul situației economice dintre Toplița și alte regiuni este resimțit în rândul interlocutorilor noștri din administrația locală și conștientizat de majoritatea repondenților. Aceștia consideră că regionalizarea prin integrarea în actuala Regiune Centru ar fi benefică în cazul lor, pentru că s-ar schimba compoziția etnică a deciziei politice (Consiliul Județean majoritar UDMR).

Președintele Consiliului Județean Harghita Borboly Csaba (UDMR) a formulat clar politica adoptată: „la împărțirea surselor de finanțare, se ia “mereu în considerare proporționalitatea etnică”¹⁰, fiind reclamat ulterior, pe baza acestei afirmații, la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD – Președinte Csaba Ferenc Asyrtalos) de către Președintele organizației PSD Gheorgheni, Marius Benchea¹¹.

Pe lângă lipsa locurilor de muncă, problema acută a economiei locale este că programele/proiectele europene nu produc *efecte de relație* (Hirschman, 1984), pentru că nu au impact pe termen lung, nu produc dezvoltare, doar soluții temporare. Albert Hirschman arată că “bunăstarea, și cu atât mai mult decolarea economică, nu depind neapărat de echilibrul dintre cerere și ofertă”, ci de existența, în interiorul societății, a unei „**cantități critice** de relaționări

¹⁰ Consiliul Județean acordă autonomie pentru românii din Harghita!, [Online] Disponibil pe: <http://jurnalul.ro/stiri/politica/consiliul-județean-acorda-autonomie-pentru-romanii-din-harghita-658695.html>, [Accesat la 10 ianuarie 2014]

¹¹ Președintele CJ Harghita reclamat la CNCD de Președintele PSD Gheorgheni pentru discriminarea românilor, [Online] Disponibil pe: <http://www.dantanasa.ro/exclusiv-presedintele-cj-harghita-reclamat-la-cncd-de-presedintele-psd-gheorgheni-pentru-discriminarea-romanilor-document/>, [Accesat la 10 ianuarie 2014]

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE

Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202

semnificative între componentele mecanismului social și economic” (Hirschman apud. Baltasiu 2003, p.22).

Totodată, „efortul de decolare economică nu ar putea fi susținut constant în afara unui **context social favorabil**, îngăduitor pentru actul guvernării” (ibid).

În Toplița, toate proiectele europene nu sunt decât “o gură de aer temporară” (investitor-întreprinzător, m, sub 40 ani, fam. mixtă)., zona având nevoie de producție și susținere continuă, nu de investiții fragmentate și neîntreținute care nu au vlagă să revitalizeze economia pe niciun plan

Lipsa relaționărilor economice generează probleme perverse, și acute, și cronice. În categoria problemelor cronicizate deja este situația zootehniei. Astfel, inițial, zootehnia a apărut ca alternativă la locurile de muncă pierdute. Deși creșterea animalelor în plan local este destul de bine reprezentată, în zonă nu există nici o macelărie sau fabrică de procesare a laptelui (a existat fabrica de la Remetea, dar a fost falimentată¹²). În loc să fie încurajată să devină factor de creștere economică și deci, de coerență comunitară, zootehnia a intrat într-un ciclu de economie autarhică *degradată*, în care este mai rentabil pentru țăranii să arunce laptele decât să-l industrializeze. Autoritățile locale, se pare, nu pot face nimic în acest sens, iar pentru încurajarea procesării în plan local a producției zootehnice nu există programe, cel puțin nu pentru toplițeni.

Ce diferențează Toplița de zonele învecinate, prospere, este faptul că aici există o comunitate de români mai numeroasă decât cea de etnici maghiari. Acesta este un alt paradox, întrucât a fi majoritar în propria țară ar trebui să îți ofere beneficii, nicidecum piedici în obținerea unor fonduri de investiții și pentru programe, proiecte și acțiuni culturale, de care se bucură în cea mai mare parte zonele cu preponderență etnică maghiară. Nu este de mirare, atâta timp cât Consiliul Județean Harghita are în componență doar 3 consilieri români din 31¹³.

¹² Speranța Toplîței stă în turism: http://harghitanews.blogspot.ro/2010_05_01_archive.html [accesat la 20 ianuarie 2014]

¹³ Consiliul Județean Harghita: <http://www.judetulharghita.ro/consiliul-judetean-harghita.html> [Accesat la 10 ianuarie 2014]

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE

*Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202*

Concluzii

În urma analizei realizate pe baza informațiilor culese prin cercetarea de teren reiese faptul că, în Toplița, comuniunea dintre membrii celor două etnii este subdezvoltată pe toate planurile, explicată prin caracterul slabit, aproape stins al solidarității sociale, cauzat atât de promovarea separatismului economic pe criteriu etnic din partea Consiliului Județean, cât și de nivelul scăzut al diviziunii muncii, cauzat de prăbușirea activităților complexe, de tip industrial, în condițiile în care serviciile sunt subdezvoltate.

Din perspectivă culturală și, luând în calcul tendințele segregționiste promovate de partea maghiară, Toplița nu este mai mult decât o structură pseudointerculturală, formată din mai multe comunități etnice, care nu produc fluxuri constructive în comunitate, ci, dimpotrivă, adâncesc fractura comunitară. Cu toate acestea, nici unul dintre cei intervievați nu ne-au semnalat situații conflictuale de nerezolvat între români și maghiari. În acest sens, comunitatea toplițeană este una interculturală la nivel microsocial, însă pe plan extins se observă deficiențele constituirii unui tot unitar interetnic. Cu alte cuvinte, indivizii caută să se înțeleagă pe baza unui respect reciproc, însă comunitățile sunt opus vectorizate: mai exact cea maghiară este constant polarizată în sensul segregării.

În speță, nu putem vorbi de Toplița ca de o comunitate, ci mai degrabă de un grup aglutinat deficitar format din mai multe microcomunități, într-o măsură redusă benefică una alteia, din pricina precarității coabitării și vecinătății dintre etniile existente în municipiu. Aceste probleme ar putea fi ameliorate prin preocuparea statului român în raport cu bunăstarea municipiului Toplița, atât din punct de vedere al pieței forței de muncă, cât și la nivel educațional.

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE

Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202

Bibliografie

1. Baltasiu, Radu. (2013). *Slăbirea comunității românești din Harghita și Covasna*. București: Editura Etnologică.
2. Baltasiu, Radu. (2012). *Traectoria tinerilor basarabeni veniți la studii în România*. București: Editura Etnologică.
3. Baltasiu, Radu. (2007). *Introducere în sociologie*, Craiova: Editura Beladi.
4. Baltasiu, Radu (2003). *Sociologie economică și teoria elitelor*, București: Centrul de Geopolitică și Antropologie Vizuală.
5. Bădescu, Ilie (2002). *Istoria Sociologiei*, București: Editura Economică.
6. Bădescu, Ilie (1994). *Istoria Sociologiei. Perioada marilor sisteme*, Galați: Editura Porto-Franco.
7. Durkheim, Emile. (2008). *Diviziunea muncii sociale*. București: Editura Antet.
8. Hirschman, Albert O. (1984). *Essays in Trespassing. Economics to Politics and Beyond*, Cambridge: Cambridge University Press.
9. Pitulac, Tudor. (2011). *Comunități în Sociologie*. Vlăsceanu, Lazăr [coord.]. București: Editura Polirom.

Surse online

1. ***. [Online] Disponibil pe: <http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2012/08/TS4.pdf> , [Accesat la 10 decembrie 2013]
2. ***. [Online] Disponibil pe: <http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2012/08/TS4.pdf>, [Accesat la 10 decembrie 2013]
3. ****. [Online] Disponibil pe: <http://www.harghita.ro/rom/2/25/25miorita.html>, [Accesat la 15 decembrie 2013]

CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE

*Calea 13 Septembrie Nr.13, Cam. 5235-5236, Sector 5, București, 71102
Tel: +40.731 199 066 / Fax: +40.374.094.202*

4. ****. [Online] Disponibil pe: <http://www.toplita.info/local/zilele-culturale-a-maghiarilor-din-toplita.html>, [Accesat la 15 decembrie 2013]
5. ***. [Online] Disponibil pe: <http://www.primariatoplita.ro/>, [Accesat la 10 decembrie 2013]
6. Recensământul Populației și al Locuințelor 2002 - populația unităților administrative pe etnii. Kulturális Innovációs Alapítvány (KIA.hu - Fundația Culturală pentru Inovație) [Online] Disponibil pe: <http://www.recensamantromania.ro> , [Accesat la 26 octombrie 2013].
7. Toplița a fost proclamat oraș în 1567. Datele cuprinse între anii 1567-1992 sunt aproximative. [Online] Disponibil pe: <http://www.toplita.info/despre-toplita/despre-toplita-pe-scurt> [Accesat la 26 octombrie 2013]
8. Rezultatele finale ale Recensământului din 2011(Iulie 2013). Tab8. Populația stabilă după etnie – județe, municipii, orașe, comune. Institutul Național de Statistică din România. [Online] Disponibil pe: <http://www.recensamantromania.ro> [Accesat la 26 octombrie 2013].
9. Rezultatele finale ale Recensământului din 2011(Iulie 2013). Rezultatele finale ale Recensământului din 2011. Tab13. Populația stabilă după religie – județe, municipii, orașe, comune. Institutul Național de Statistică din România. [Online] Disponibil pe: <http://www.recensamantromania.ro> ,[Accesat la 26 octombrie 2013].
10. Consiliul Județean acordă autonomie pentru românii din Harghita!, [Online] Disponibil pe: <http://jurnalul.ro/stiri/politica/consiliul-judetean-acorda-autonomie-pentru-romanii-din-harghita-658695.html>, [Accesat la 10 ianuarie 2014]
11. Președintele CJ Jarghita reclamat la CNCD de Președintele PSD Gheorgheni pentru discriminarea românilor. [Online] Disponibil pe: <http://www.dantanasa.ro/exclusiv-presedintele-cj-harghita-reclamat-la-cncd-de-presedintele-psd-gheorgheni-pentru-discriminarea-romanilor-document/> [Accesat la 10 ianuarie 2014]

Country Report regarding the International Economic Environment

Case Study: Canada

Gabriel Sapunaru, Marius Boghian, Raluca Boghian, Ovidiana Bulumac

- Part II -

Chapter 3. Human resources and the social harmony

Employment and unemployment²¹. International Picture

At 7.5%, Canada's unemployment rate was lower, in 2011, than the overall OECD average (8.0%). Compared to other G7 countries, Canada had a lower rate than the United Kingdom (8.0%) Italy (8.4%), the US (9.0%) and France (9.6%), but a higher rate than Japan (4.6%) and Germany (6.0).

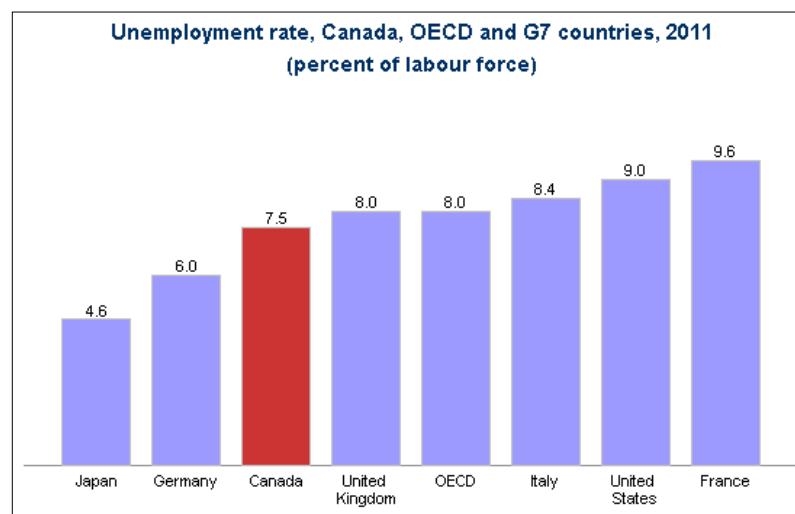

Figure 3. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Statistics from A to Z. OECD Statistics. Available from: <http://www.oecd.org>

Canada-United States comparison

The number of employed as a percentage of the working-age population in Canada, that is the employment rate—when adjusted to U.S. concepts—was markedly lower than that of the United States from the early 1990s until 2002. Since 2002, the adjusted employment rate in Canada has been higher, with the gap between the two countries widening since late 2006.

²⁰ Source: <http://www.transparency.org/research/bpi/overview>

²¹ Data sources for this subchapter: <http://www.statcan.gc.ca/daily-quotidien/120511/longdesc-cg120511a001-eng.htm> and <http://www4.hrsdc.gc.ca/.3ndic.1t.4r@-eng.jsp?iid=16>

In April 2012, the employment rate was 62.6% in Canada when adjusted to U.S. concepts. This was 4.2 percentage points higher than the comparable rate of 58.4% in the United States. The gap in the employment rates between the two countries has been around 4 percentage points since June 2010.

From the early 1980s until 2008, the adjusted Canadian unemployment rate was higher than the rate in the United States. However, since that time, the Canadian rate has been lower, with a gap of around 2.5 percentage points since late 2009.

In April, the adjusted unemployment rate in Canada was 6.4%, compared with 8.1% in the United States, for a gap of 1.7 percentage points. The gap has narrowed slightly in recent months, mainly as a result of a decline in the number of people actively searching for work in the United States.

National Picture

In the 1976-2012 timeframe, the unemployment rate reached its highest levels in 1983 (12.0%) and 1993 (11.4%), following two major recessions in Canada. In comparison, the effect of the 2008-2009 economic crisis on unemployment was a lot milder. Indeed, even though the unemployment rate increased from a decades-low of 6.0% in 2007 to 8.3% in 2009, it never came close to the previous highs and decreased to 7.5% in 2011.

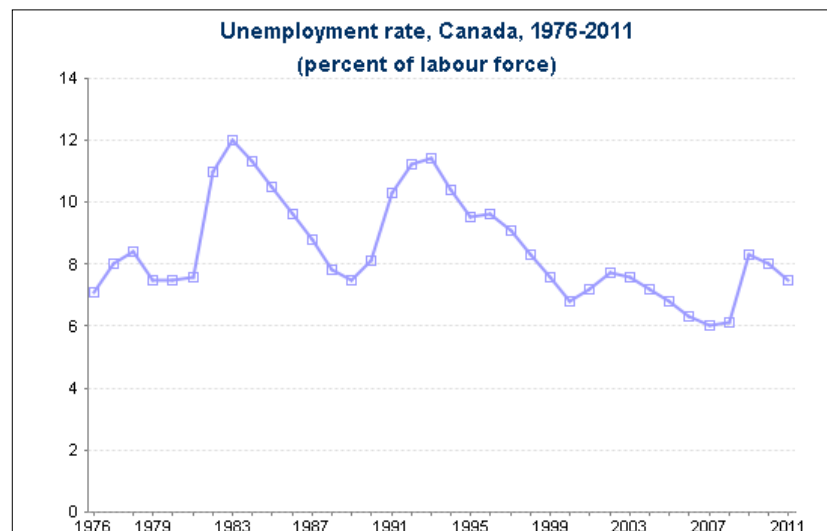

Figure 4. Statistics Canada. Labour force survey estimates (LFS), supplementary unemployment rates by sex and age group, annual (CANSIM Table 282-0086). Ottawa: Statistics Canada, 2012

Thus, in the recent years, for Canada, the problematic year was 2009, when the consequences of recession were obvious, including in the employment area (the minimum value being recorded in July 2009: 16,743.8 thousands). Afterwards, the employment rate increased with some minor exceptions constantly until 2012. For instance, compared with the year before, the 2012 employment was up 1.2% (214,000). All of the growth over the 12 months was in full-time work, up 217,000 (+1.6%), while part-time employment was unchanged. Also, the total number of hours worked rose 1.5% over the same period.

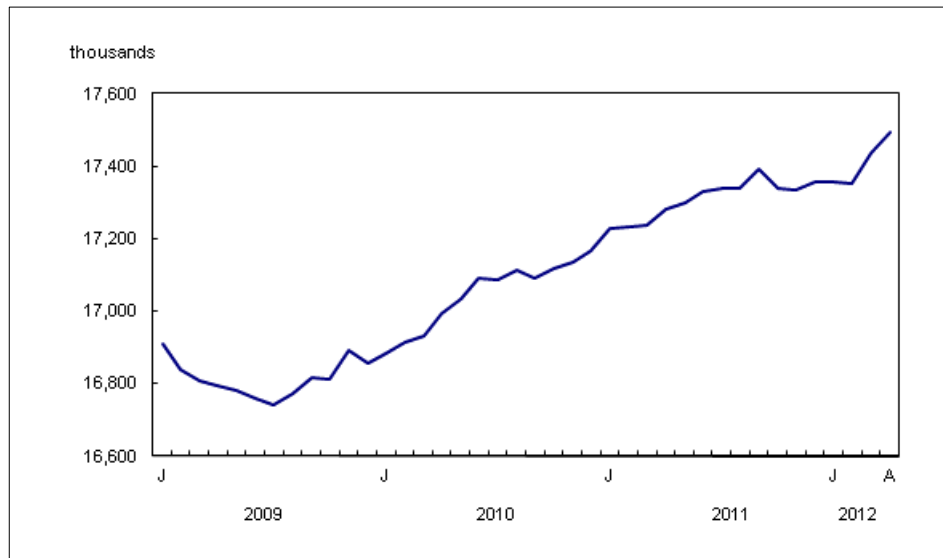

Figure 5. Employment 2008-2012. Source: <http://www.statcan.gc.ca/daily-quotidien/120511/longdesc-cg120511a001-eng.htm>

In 2012, the employment gain was, starting with April, primarily in the goods sector, with increases in construction, manufacturing, natural resources and agriculture. Among service industries, education employment increased, while public administration declined.

From a regional point of view, the employment increased in Quebec, British Columbia, Alberta, Saskatchewan, New Brunswick, Newfoundland and Labrador, and Prince Edward Island. Meanwhile, in the other three provinces there was little change.

However, employment increased merely among private sector employees. Compared with 12 months earlier, the number of private sector employees was up 2.3%, while public sector and self-employment were little changed.

As previously said, although the figures indicate that the unemployment rate was lower during the economic crisis than in the 90s, presently, in 2012, it did not yet approach the values before 2009 (see tables below). **From this perspective, the potential of the work force is still undeveloped, a positive aspect for any foreign investor.**

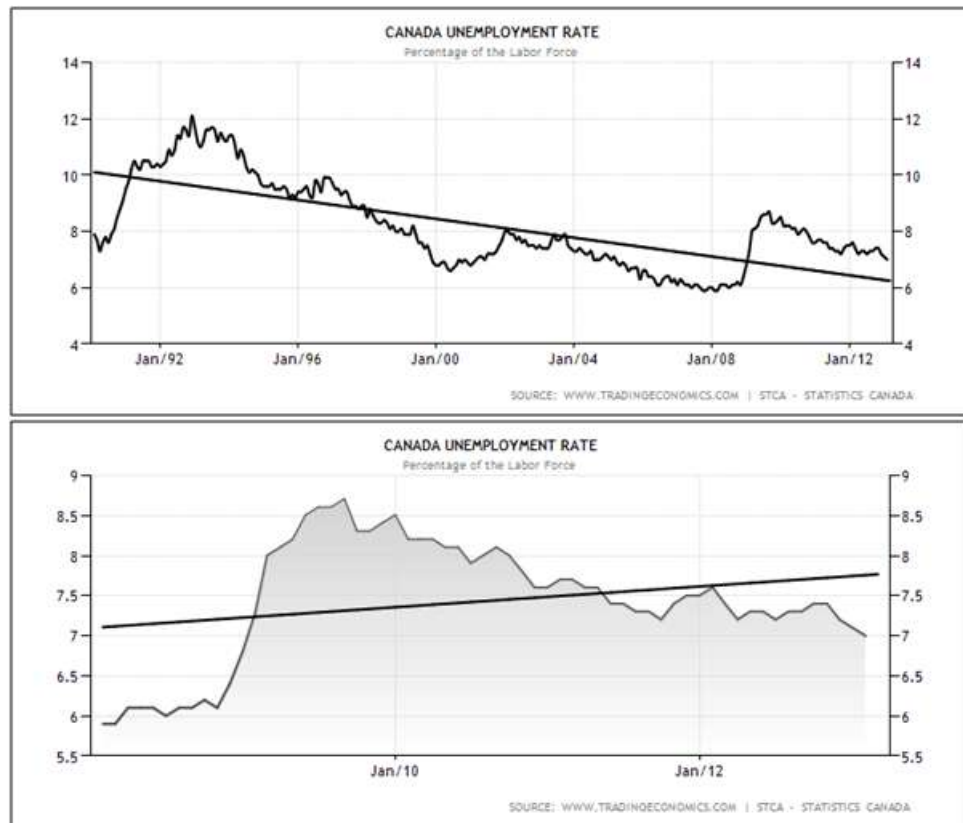

Figure 6. Source: <http://www.tradingeconomics.com/canada/unemployment-rate>

Employment up in goods-producing industries and other sectors

In April 2012, construction employment was up 25,000. Compared with 12 months earlier, employment in this industry rose 3.5%, with notable growth since January.

Although employment in manufacturing increased in 2012 continuing an upward trend that started in December 2011, in comparison to the precedent year, little has changed. A similar situation was recorded in the educational services.

Natural resources employment continued on an upward trend that started in September 2011. **This industry remained the fastest growing of all industries, posting year-over-year employment growth of 12.5%.**

The sector that little changed over the past two years was the one of the agriculture employment.

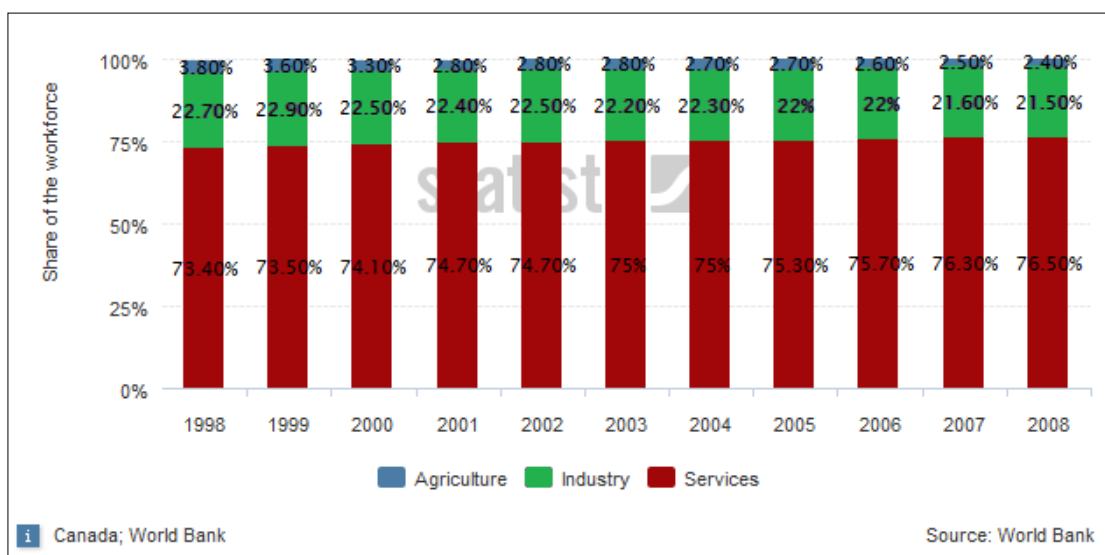

Figure 7. Canada: Distribution of the workforce across economic sectors from 1998 to 2008

Table 6. Canada: Distribution of the workforce across economic sectors in March-April 2012

	March 2012	April 2012	March to April 2012	March to April 2011	March to April 2012	March to April 2011
	thousands	thousands	change in thousands	change in thousands	% change	% change
Class of worker						
Employees	14,767.5	14,834.1	66.6	237.8	0.5	1.6
Self-employed	2,669.0	2,660.6	-8.4	-24.0	-0.3	-0.9
Public/private sector employees						
Public	3,582.4	3,563.2	-19.2	-12.5	-0.5	-0.3
Private	11,185.1	11,270.9	85.8	250.3	0.8	2.3
All industries	17,436.5	17,494.7	58.2	213.8	0.3	1.2
Goods-producing sector	3,845.9	3,915.9	70.0	91.9	1.8	2.4
Agriculture	300.3	310.5	10.2	4.3	3.4	1.4
Natural resources ²	372.1	383.1	11.0	42.7	3.0	12.5
Utilities	137.4	137.7	0.3	-1.4	0.2	-1.0
Construction	1,273.9	1,298.5	24.6	43.6	1.9	3.5
Manufacturing	1,762.3	1,786.1	23.8	2.6	1.4	0.1
Services-producing sector	13,590.6	13,578.8	-11.8	121.9	-0.1	0.9
Trade	2,625.9	2,607.5	-18.4	-29.7	-0.7	-1.1
Transportation and warehousing	841.5	853.5	12.0	15.1	1.4	1.8
Finance, insurance, real estate and leasing	1,073.6	1,083.8	10.2	-10.9	1.0	-1.0
Professional, scientific and technical services	1,313.7	1,311.3	-2.4	13.4	-0.2	1.0
Business, building and other support services	683.9	681.2	-2.7	3.9	-0.4	0.6
Educational services	1,235.3	1,252.1	16.8	18.3	1.4	1.5
Health care and social assistance	2,112.1	2,110.4	-1.7	31.8	-0.1	1.5
Information, culture and recreation	824.8	816.3	-8.5	33.6	-1.0	4.3
Accommodation and food services	1,105.7	1,110.8	5.1	24.9	0.5	2.3
Other services	796.7	806.9	10.2	45.6	1.3	6.0
Public administration	977.4	945.0	-32.4	-24.3	-3.3	-2.5

1. North American Industry Classification System.

2. Also referred to as forestry, fishing, mining, quarrying, oil and gas.

Note(s): Related to CANSIM tables 282-0088 and 282-0089.

Employment up among people aged 25 and over

Youth employment has been little changed since July 2009, in 2012 the unemployment rate remaining at 13.9%. It is smaller in comparison to both the EU (21,4%²²) and US (22,8%²³). Thus, we can understand that Canada was at shelter in front of the shocks of the economic crisis.

For the next age group, 25-54, comparing to the figures of 2011, **employment was up only 0.5%**, with gains among both men and women.

An increase, however, can be observed in the case of employment among those aged 55 and over, that continued on an upward trend in the last 2 years. Compared with 12 months earlier, **employment among men and women of this age group increased 5.5%, partly the result of population aging.**

In other words, unemployment generally decreases with age. In 2011, the unemployment rate ranged from 4.9% for individuals 65 years of age and over who were in the labour force to 14.2% for youth aged 15 to 24.

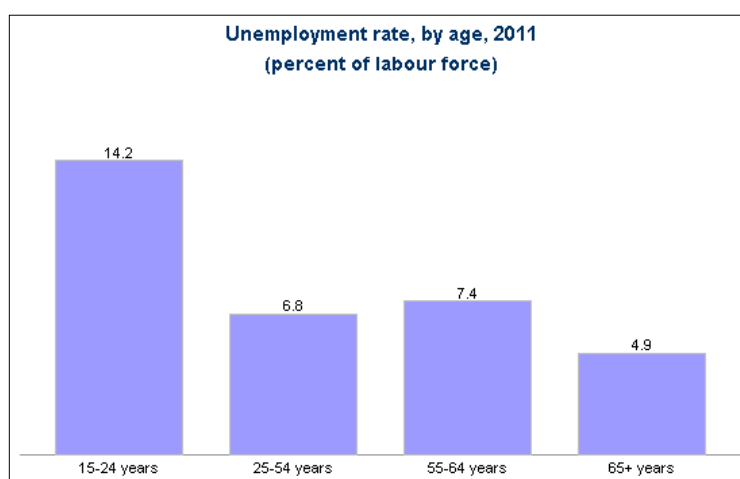

Figure 8. Statistics Canada. Labour force survey estimates (LFS), supplementary unemployment rates by sex and age group, annual (Table CANSIM 282-0086). Ottawa: Statistics Canada, 2012

Gender

From the mid-1970s to the late 1980s, the unemployment rate for men was usually lower than that for women. However, since 1990, this trend has reversed and the unemployment rate for women has been consistently lower than that of their male counterparts. In 2011, the unemployment rate for women was 7.0%, while that for men was 7.8%.

²²http://www.iiea.com/blogosphere/the-eu-unemployment-infographic?gclid=CMeu26_CrrUCFUMV3god60cAzg

²³ <http://business.time.com/2012/11/05/why-the-u-s-has-a-worse-youth-employment-problem-than-europe/>

Figure 9. Source: Statistics Canada. Labour force survey estimates (LFS), supplementary unemployment rates by sex and age group, annual (CANSIM Table 282-0086). Ottawa: Statistics Canada, 2012.

Regions

In 2011, Newfoundland and Labrador had the highest unemployment rate in the country at 12.7%, 5.2 percentage points higher than the national average of 7.5%. The provinces with the next highest unemployment rates were Prince Edward Island at 11.4%, New Brunswick and Nova Scotia and at 9.5% and 8.8% respectively. Saskatchewan had the lowest unemployment rate in 2011 at 5.0%, followed by Manitoba and Alberta at 5.4%.

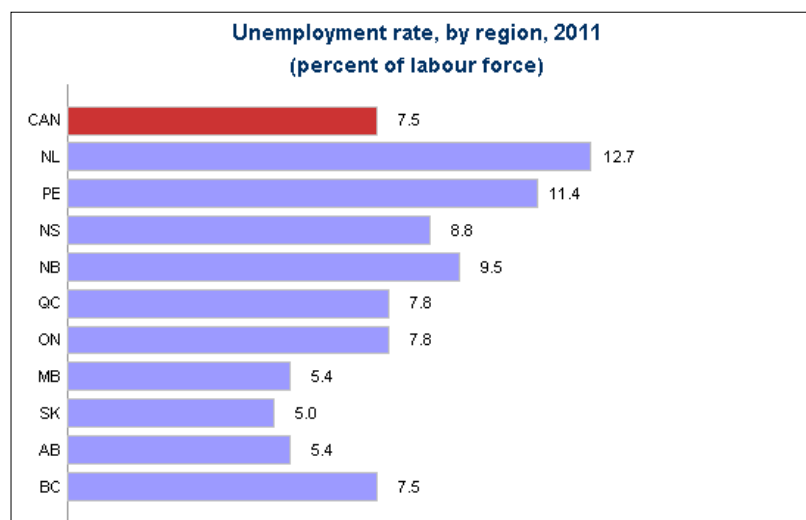

Figure 10. Source: Statistics Canada. Labour force survey estimates (LFS), supplementary unemployment rates by sex and age group, annual (CANSIM Table 282-0086). Ottawa: Statistics Canada, 2012

Vulnerable categories and unemployment

In 2006, the unemployment rate for Aboriginal people was 14.8%, approximately 8.5 percentage points higher than the national average of 6.3%. People with disabilities (8.6%), lone parents (8.1%), and recent immigrants (12.3%) also experienced higher than average unemployment rates.

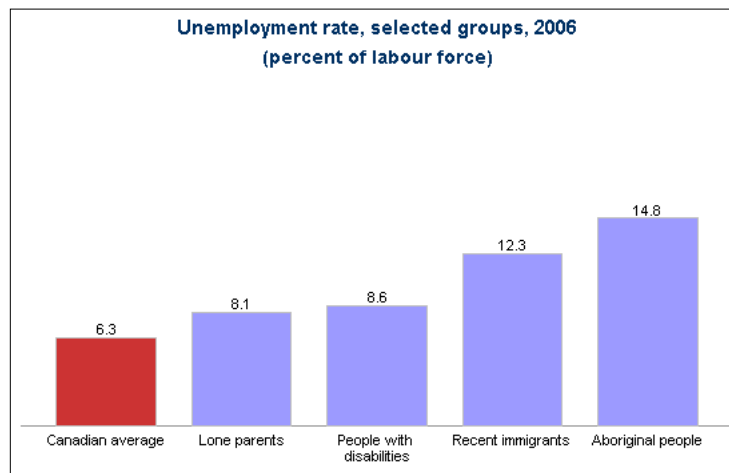
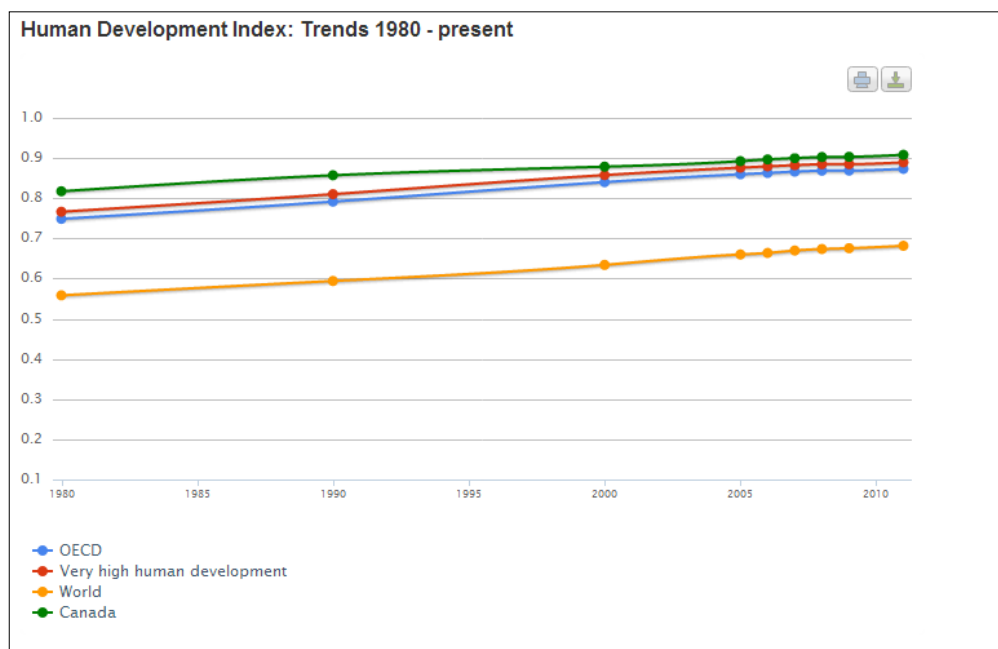

Figure 11. Source: Data for lone parents, recent immigrants and Aboriginal people, HRSDC calculations based on Statistics Canada. Census 2006 data (not published); and for people with disabilities, Statistics Canada. Education, Employment and Income of Adults with Disabilities

The Index of Human Development²⁴

Human Development Index: Trends 1980 - present

Each year since 1990, the Human Development Report published the Human Development Index (HDI), promoted as an alternative to conventional measures of national development, such as level of income and the rate of economic growth.

The three main dimensions of human development that compose the HDI are **health, education and income**. **Canada's HDI is 0.908, which gives the country a rank of 6 out of 187 countries with comparable data**. The HDI of OECD as a region increased from 0.749 in 1980 to 0.873 today, placing **Canada above the regional average**.

In the last years, Canada's highest rank was no. 4 in 2009. However, in only one year, after the effects of the recession, it registered a significant drop on the 8th place (2010). Now, the last

²⁴ Sources for this subchapter: http://hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/CAN_print.html

available report puts Canada on the 6th place in 2011, a sign of its comeback in socio-economic terms.

Tabel 7. Canada's ranks HDI 2011-2000

Year	Canada	Very high human development	OECD	World
2011	0.908	0.889	0.873	0.682
2010	n.a.	n.a.	0.872	0.679
2009	0.903	0.885	0.869	0.676
2008	0.903	0.885	0.869	0.674
2007	0.900	0.882	0.866	0.670
2006	0.897	0.879	0.863	0.664
2005	0.892	0.876	0.860	0.660
2004	n.a.	n.a.	0.859	0.665
2003	n.a.	n.a.	0.855	0.659
2002	n.a.	n.a.	0.852	0.654
2001	n.a.	n.a.	0.848	0.650
2000	0.879	0.858	0.840	0.634

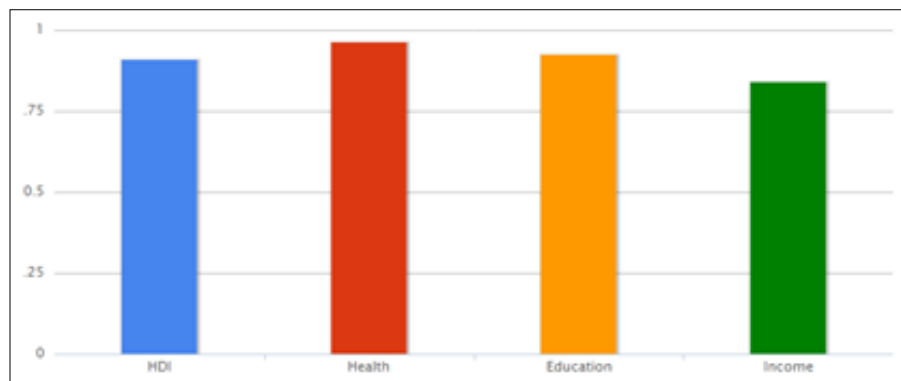

Figure 12. Components of Canada's HDI: Health, Education and Income.
Source: http://hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/CAN_print.html

One may observe that the lowest figures are registered within the income component, a fact due to the economical climate that is slowly recovering from the impact of the 2009 economic crisis. However, **the numbers are still high enough to overcome the emergence of potential social unrest phenomena.**

The highest component value within the HDI is education. However, education is a factor in income and spending – higher degrees lead to higher median salaries as well as increased expenditures. For instance, in Canada, full-time year-round earners with a university degree earned substantially more than their counterparts without a degree. Young women with university degrees out-earned their counterparts without a high school diploma by over \$20,000, a sum recorded for the year 2006²⁵.

Labor conflicts and strikes

This idea of social harmony is also sustained by some other types of indicators that become relevant: the number and duration of labor conflicts and strikes. Strikes and lockouts tend to reduce earnings and affect the economic and social well-being of the workers and families

²⁵ Source: Statistics Canada, "Earnings and Incomes of Canadians Over the Past Quarter Century, 2006 Census: Earnings" (2009).

involved. They can also affect other workers indirectly through layoffs or reduced hours in associated businesses.

In 2011, **Canadian employees lost an average of about one hour per employee due to labour disputes, significantly less than 40 years ago.** This amounted to an estimated 1,966,987 workdays lost in Canada in the year. However, the average number of hours not worked because of strikes or lockouts has declined overall since 1976 (when recorded 10.6 hours per year). Given this indicator it seems that the quality of life is improving in Canada, despite the increasing in the Gini coefficient of inequality (see below).

Figure 13. Source: HRSDC calculations based on Statistics Canada. Labour Force Historical Review 2011 (Table 221). Ottawa: Statistics Canada, 2012 (Cat. No. 71F0004XVB).

In the case of **gender distribution**, the national trend from 1976 to 2011 shows a significant decline in the number of hours lost annually to strikes and lockouts for both male and female employees. However, this decline was much greater for men (from 14.5 hours on average in 1976 to 1.4 hours in 2011), even though the women loose smaller amounts of time (from 4.5 hours on average in 1976 to 0.8 hours in 2011).

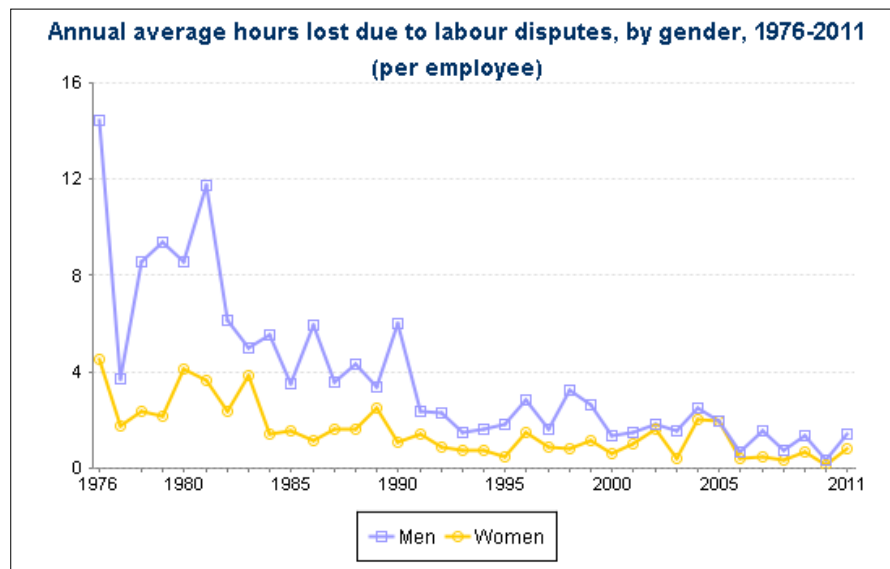

Figure 14. Source: HRSDC calculations based on Statistics Canada. Labour Force Historical Review 2011 (Table 221). Ottawa: Statistics Canada, 2012 (Cat. No. 71F0004XVB).

Vehicles per capita

Here, it should be noted that, according to the table of the Rural-Urban distribution in the Annex, Canada constantly transformed from a rural country (87% in 1851) to an urban one (20% rural). Thus, the entire society has changed its constituency. With the increase of the scale of the major cities, the need for transport became obvious.

Thus, another significant indicator for the social harmony and the quality of life is considered to be the one that measures the total number of vehicles per capita registered. The World Bank places Canada on the 14th position, with 620 vehicles per 1000 people, a figure registered in 2009.

Rank ↕	Country ↕	Motor vehicles per 1000 people ↕	Note
1	 Monaco	908	2009
2	 United States	812	2010
3	 Liechtenstein	796	2008
4	 Luxembourg	749	2008
5	 Malta	743	2011
6	 Australia	730	2011
7	 Iceland	724	2005
8	 New Zealand	718	2009
9	 Brunei	696	2007
10	 Italy	690	2010
11	 Guam	677	2004
12	 Cyprus	659	2008
13	 Germany	634	2008
14	 Canada	620	2009
15	 Spain	608	2008

Figure 15. Motor vehicles per 1000 people. The World Bank:
<http://data.worldbank.org/indicator/IS.VEH.NVEH.P3>

However, if we take into account that the working time to buy a car by the average worker can be considered as an indicative of the purchasing power, we may also consider it significant to the social harmony. **Thus, for the average Canadian worker, it takes 1552 hours (6 months in average), 6% more than in comparison to the average US worker that must work 1459 hours in order to afford a car, according to the International Metalworkers' Federation, The Purchasing Power of Working Time 2002: An International Comparison of Average Net Hourly Earnings 2001 (International Metalworkers' Federation, Geneva, 2002).**

Income vs. consumption basket

Another indicator for the social harmony can be considered the average income compared with the estimated cost of the consumption basket per household. Thus, the median total income for 2008 is 68,860 \$ per person, and the consumption basket for the same year is 28,925 \$ (for 2 adults and 2 children). In 2009 the values are 68,410\$ with 30,450\$, meanwhile in 2010 it further grew to 69,860\$ median income and 30,967\$ per household.

Tabel 8. Median total income, by family type, by province and territory. Source: <http://www.statcan.gc.ca/tables-tableaux/sum-som/101/cst01/famil108a-eng.htm>

	2006	2007	2008	2009	2010
Median total income	All census families ¹ - \$				
Canada	63,600	66,550	68,860	68,410	69,860
Newfoundland and Labrador	50,500	55,210	59,320	60,290	62,580
Prince Edward Island	56,100	58,610	61,010	62,110	63,610
Nova Scotia	56,400	59,200	61,980	62,550	64,100
New Brunswick	54,000	56,930	59,790	60,670	62,150
Quebec	59,000	61,780	63,830	64,420	65,900
Ontario	66,600	69,190	70,910	69,790	71,540
Manitoba	58,700	62,070	64,530	65,550	66,530
Saskatchewan	60,500	65,120	69,800	70,790	72,650
Alberta	78,400	82,030	86,080	83,560	85,380
British Columbia	62,600	65,780	67,890	66,700	66,970
Yukon	76,000	81,080	85,070	84,640	86,930
Northwest Territories	88,800	94,220	98,530	98,300	101,010
Nunavut	54,300	56,160	58,590	60,160	62,680
1. Census families include couple families, with or without children, and lone-parent families. Source: Statistics Canada, CANSIM, table 111-0009.					

The Gini Index²⁶ or the Income Inequality

Canada's Gini index rose from 0.293 in the mid-1990s to 0.320 in the late 2000s (in 2009 ranked 12th place with a 0.32 coefficient). During the same period, the United States' Gini index increased from 0.361 to 0.378.

²⁶ The Gini coefficient (named after the Italian statistician Corrado Gini) is the most commonly used measure of income inequality. It calculates the extent to which the distribution of income among individuals within a country deviates from a perfectly equal distribution. A Gini coefficient of 0 represents perfect equality (that is, every person in the society has the same amount of income); a Gini coefficient of 1 represents perfect inequality (that is, one person has all the income and the rest of the society has none).

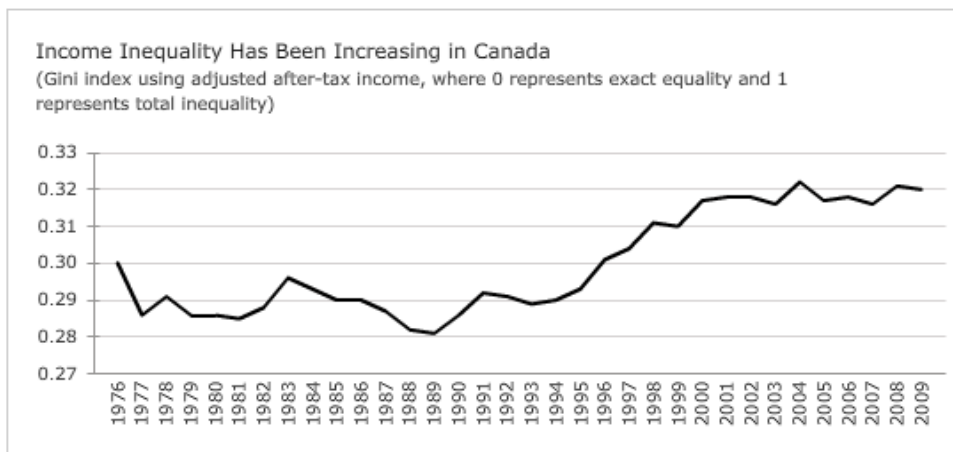
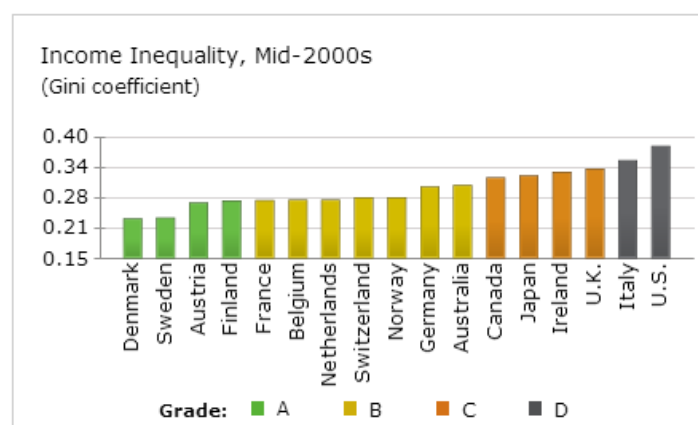

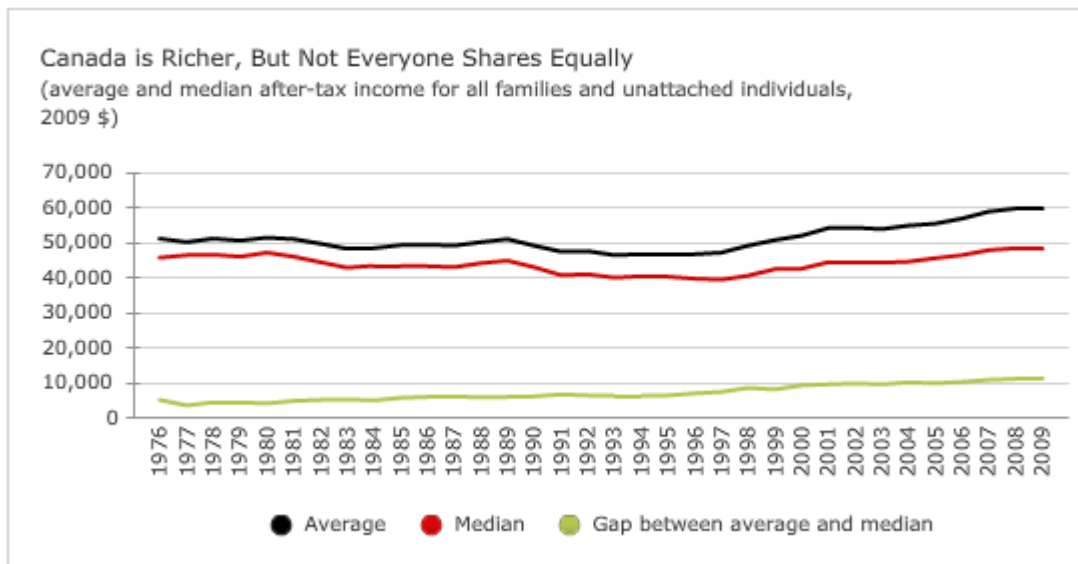
Figure 16. income inequality in Canada. Source: <http://www.conferenceboard.ca/hcp/hot-topics/caninequality.aspx>

A significant increase in income inequality occurred in Canada between 2000 and 2006.

The average Canadian is better off than a generation ago. In 1976, average income was \$51,100; by 2009, it was \$59,700—an increase of 17 per cent over 33 years. These figures are in real dollars—which means converting the 1976 income figure into 2009 dollars by adjusting for inflation. **But average income is not necessarily a good measure** of how the majority of people are doing²⁷. **Median income increased** from \$45,800 in 1976 to \$48,300 in 2009. This increase has been **very modest—just 5.5 per cent over 33 years**. Moreover, **the gap between average and median income has been growing**.

²⁷ Some analysts suggest using median income instead. Median income is the amount that divides the income distribution into two equal groups—half having income above that amount, and half having income below that amount. The average income can be distorted by the highest and lowest values. The median—the middle value of the group—is not affected by the actual level of the highest or lowest values

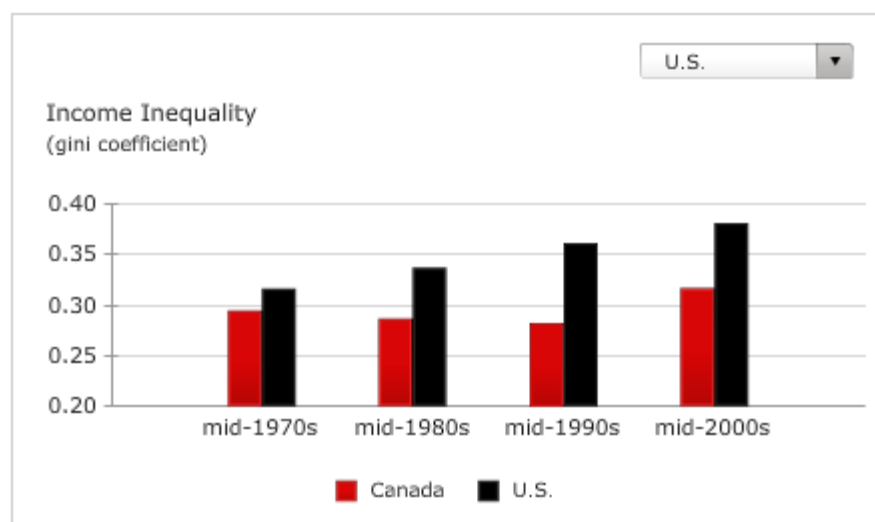
After improving to a “B” grade in the mid-1990s, Canada’s grade once again dropped to a “C” in the most recent decade. **Canada is the only peer country whose relative grade dropped between the mid-1990s and the mid-2000s, owing to its significant increase in income inequality** (the second-largest of all the peer countries).

How does Canada compare to its peers? Income inequality is higher in Canada than in 11 of the peer countries. Although Canada’s wealth is distributed more equally than in the U.S., Canada’s 12th place ranking suggests it is doing a mediocre job of ensuring income equality. Canada gets a “C” grade on this indicator.

Growth in Income Inequality in Canada

	Median earnings (2005 \$; full-time, full-year earners)				Percentage change	
	1980	1990	2000	2005	1980 to 2005	2000 to 2005
Bottom 20 per cent	19,367	16,345	15,861	15,375	-20.6	-3.1
Middle 20 per cent	41,348	40,778	40,433	41,401	0.1	2.4
Top 20 per cent	74,084	76,616	81,224	86,253	16.4	6.2

Source: Statistics Canada.

How do Canadians feel about income inequality?

A World Values Survey asked people in 13 countries what they felt about income inequality. The responses could range from 1 (incomes should be made more equal) to 10 (we need larger income differences as incentives). The mean response value in the U.S. was the highest among the countries participating in the survey. **More than any other country, respondents in the U.S. felt that larger income inequality acts as an incentive.** Switzerland was at the other end of the scale: Swiss respondents, more than those in any other country, felt that incomes should be made more equal. **The average Canadian response was closer to that of the U.S. than that of Switzerland.**

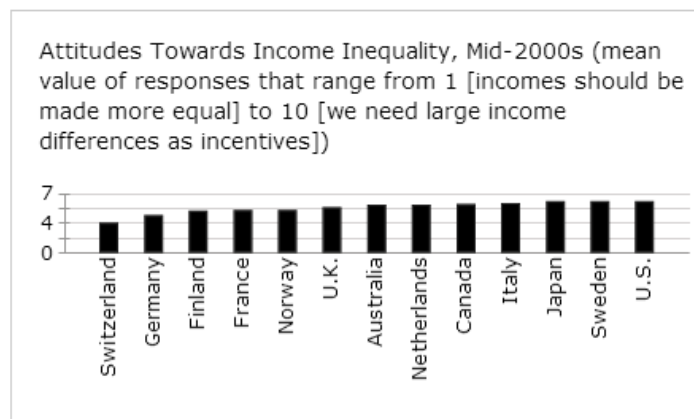

Figure 17. World Values Survey, 2009, Online Data Analysis.

The share of population living below the poverty line

According to the CIA Factbook, Canada's figure of 9.4 in 2008 is actually the Low Income Cut-Off (LICO), a calculation that results in higher figures than found in many comparable economies.

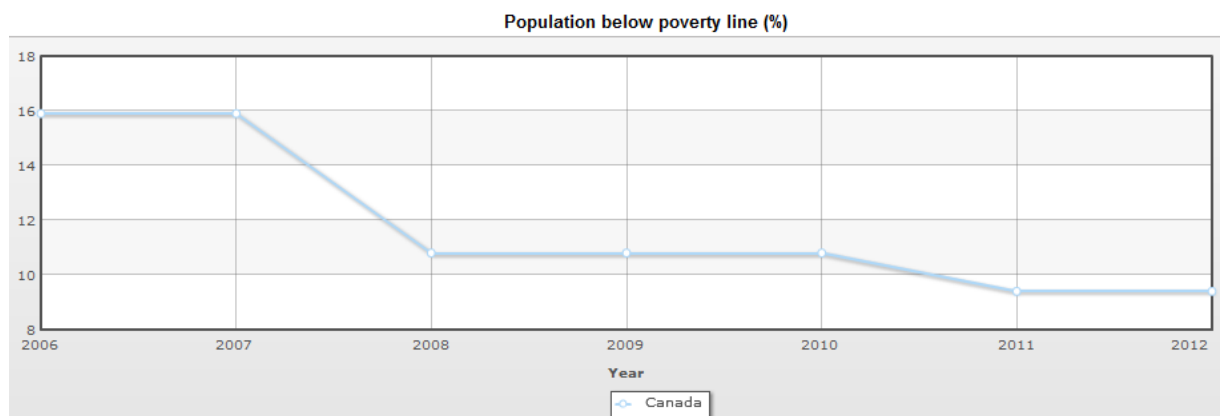

Figure 18. Source: <http://www.indexmundi.com/g/g.aspx?c=ca&v=69>

Statistics Canada has refused to endorse any metric as a measure of poverty, including the low-income cut off it publishes, without a mandate to do so from the federal government.

But the IndexMundi offers the figures in the table below which show that the population below the poverty line is slowly decreasing (from 15.9 in 2006 to 9.4 in 2012). However, other research institutes such as the Fraser Institute made its own calculations and got to the figure of 4.9% for the year of 2004.

Country	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Canada	15.9	15.9	10.8	10.8	10.8	9.4	9.4

Even if the Gini coefficient is increasing, the overall poverty steadily decreases because the general welfare is increasing. This is expressed in incomes and the social behavior, as shown above.

Chapter 4. External sector of the economy

Canada's current account

In 2011, Canada's current account deficit, the third consecutive annual deficit after a decade of surpluses, was marked by a slight drop from the deficit record set in 2010, indicating the worst of the economic crisis may be over. The deficit for the year fell to \$-52,292 million, the second highest after the 2010's \$-60,175 million. The 2011 deficit represented 2.8% of GDP, compared with 3.1% in 2010., A current account deficit shows that Canada has strong imports, a low saving rates and high personal consumption rates as a percentage of disposable incomes.

Even though slightly positive, the goods balance reached in 2011 a \$912 million surplus, after the lowest value registered in 2010: \$-10,776 million (Table 1 Annexes). The 2011 improvement in the goods balance is consistent with a stronger than expected growth in the US economy, Canada's most important trading partner and is a good sign of economic rebound.

Canada's balance of international payments (Current account)					
	2007	2008	2009	2010	2011
Current account	\$ millions				
Total receipts	624,347	648,105	510,488	554,817	615,948
Total payments	612,145	646,197	556,884	614,992	668,240
Total balance	12,202	1,908	-46,396	-60,175	-52,292

Source: Statistics Canada

As 2009 was the first year of current account deficit, hence, we may analyze the evolution of imbalances between 2009 and 2011:

$$IS = \frac{S_1}{S_0} \cdot 100 = -52,292 / -46,396 \cdot 100 = 113\%, \text{ which means that the imbalance in 2011}$$

versus 2009 had widened.

Comparing the 2011 result with the one in 2008, which was the last year of a decade of surplus, we may calculate the index of percentage coverage:

$$IGA = \frac{GA_t}{GA_0} \cdot 100 = \left[\frac{X_t}{X_0} : \frac{M_t}{M_0} \right] \cdot 100$$

IGA=615,948/648,105*646,197/668,240*100=**92%**. We can again see a negative trend, a decrease of the percentage coverage in 2011, against 2008

Canada's foreign trade in goods and services

The trade relationship between Canada and the US has been the world's largest, as there have not been, in the past decade, any other two countries to develop trade relationships at the existing level between Canada and the US. Canada's economic progress is closely tied to that of the US, as trade and economic integration between the two countries have increased significantly following the signing of the 1989 US-Canada Free Trade Agreement (FTA) and the 1994 North American Free Trade Agreement (NAFTA).

2011 represented for Canada's trade in goods and services the second consecutive year of strong recovery after the 22% loss in 2009 during the global recession. Both exports and imports expanded in most sectors, with exports reaching 95% of their pre-recession value and imports reaching their highest value on record.

MERCHANDISE EXPORTS

Total Canadian merchandise exports rose to **\$447.8 billion in 2011**, while merchandise imports increased to **\$445.9 billion**, leading to a positive trade balance after two consecutive years of deficits. Exports increased to every partner in Canada's top 20 export destinations. Considering that there has been a similar rise in 2010, we may say that Canada qualifies for a sustained recovery of merchandise exports after the major downturn of 2009. Nevertheless, exports to most of Canada's OECD partners have not yet reached the pre-recessionary levels: notably to the United States, Japan, Germany, France and Italy. Meanwhile, imports of merchandise reached their highest level ever, driven mainly by increased purchases from the United States and China.

Canada's trade is generally conducted with very few partners and the US playing the biggest role. The exports are particularly concentrated: the most important 10 countries for Canada's exports represented 89.7% of the total merchandise exports, a share which held constant

from 2010. With regards to Canadian imports, the 10 main suppliers accounted for 79% of total imports, representing a drop from 80.6% in 2010. The US is mainly responsible for this difference, as the exports to this country exceeded the imports from it in the value of \$109.2 billion.

Country	%	Value of exports (\$ billion)	Increase from 2010 (%)
United States	73.71%	329.94	10.40%
United Kingdom	4.20%	18.8	14.80%
China	3.75%	16.8	27.10%
Japan	2.38%	10.7	16.00%
Mexico	1.22%	5.5	9.30%
South Korea	1.14%	5.1	37.40%
Netherlands	1.07%	4.8	46.90%
Germany	0.88%	4.0	0.50%
France	0.69%	3.1	31.10%
Hong Kong	0.66%	3.0	57.80%

Source: Canada's state of Trade report

The Top 10 slightly changed in terms of destinations since 2010, with Brazil and Norway not being able to maintain their ranks and being replaced by France and Hong Kong.

Exports to the United States

The exports to this country increased from the previous year by 10.4%, despite the slow economic recovery in this country. The biggest share in the Canadian Exports to the US is represented by mineral fuels and oils, reaching in 2011 31.6% (\$104.3 billion). The increase was generated by the increase of prices, as the export volumes actually decreased. Recovery was also noticed in the automotive exports to the US, reaching its pre-recession level. The increase in exports of precious metals and stones joined the general evolution, amounting \$1.6 billion.

Exports to the United Kingdom:

The UK continued to hold the second place in 2011, with an overall value of exports reaching \$18.8 billion, due to an increase of 14.8% from the 2010 value. The gain comes from the export of precious metals and stones.

Exports to China:

The growth in exports to this country amounted \$3.6 billion (27.1% from the previous year). China is the top destination of Canada's ores (iron ore and copper ore – \$1.3 billion versus 2010). Significant gains in export value were identified in wood pulp, gold and aircraft and parts.

Exports to Japan:

Canada's exports to Japan had an increase of 16% from 2010, up with \$1.5 billion. Most of the increase came from canola seeds (Japan is Canada's top importer of canola seeds) and ores, closely followed by fuels and oils.

Exports to Mexico:

The 5th ranked destination for Canadian merchandise exports is represented by Mexico. Canola seeds grew significantly for the second consecutive year, representing the main export

commodity to Mexico. Exports of cereals expanded by \$112 million while exports of cars, meat and electrical machinery lost registered decreases. Canada also exports to Mexico iron and steel, aluminum, aircraft, and mineral fuels and oil.

Exports to South Korea:

The increase in exports to South Korea is mainly due to the growth in the exports of mineral fuels and oil (by \$783 million, all in coal). Cereals and meat exports more than doubled, aircraft exports jumped from \$149 million to \$166 million, their highest level since 2006, other increases were recorded in ores and wood products. Decreases were recorded in machinery exports, aluminum and electrical equipment.

Exports to the Netherlands:

The Netherlands improved its ranking to 7th in 2011 among the top destinations for Canadian merchandise exports, passing Germany. Exports grew 46.9 percent (\$1.5 billion) to reach \$4.8 billion. Most of the increase was due to mineral fuels and oils, canola, metals and ores.

Exports to Germany:

The slowest growth in the top 10 destinations for Canadian merchandise exports was represented by Germany gaining only 0.5%. Changes in the commodity exports to this country were recorded: ores, one of Canada's top export commodities to Germany, nearly halved (iron was the main decrease factor), aircraft exports compensated somewhat as well as and exports of precious stones and metals which also went up. Machinery became the top export item to Germany, with a \$15-million growth.

Exports to France:

France recorded an impressive increase in export growth – more than 31%, due to major inputs from several items: aircraft and parts, mineral fuels and oil, ores (predominantly iron), machinery exports, canola oil and seeds, as well as inorganic chemicals (predominantly uranium).

Exports to Hong Kong:

One of the new entries in the top 10 was represented by Hong Kong, which led the growth in this group of countries: 57.8%. The increase was mostly due to higher exports of precious metals and stones, which gained \$854 million in value (all of which was gold). Aircraft exports grew as well, next to a positive evolution on electric machinery. Decreases were also recorded: canola seed exports lost a third of their value and meat exports decreased as well. Iron ores contributed to the increase, a commodity which was not exported in the previous year.

MERCHANDISE IMPORTS

2011 continued on the path on which imports have settled in 2010: a rebound of imports due to a strong domestic demand in Canada, reaching a similar growth level as in the previous

year: 10.5%. This gain of \$42.2 billion brought imports in 2011 to the new record of **\$446.0 billion**. The top 10 suppliers to Canada, which accounted for 79% of the total value of imports, contributed to the imports growth with only \$27.2 billion (64.5%). The composition of the 10 countries remained relatively stable, but unlike with exports, not all of Canada's top 10 sources recorded growth.

Canada's Top 10 Import Sources				
Rank	Country	%	Value of imports (\$ billion)	Increase from 2010 (%)
1	United States	49.52%	220.9	8.60%
2	China	10.80%	48.2	8.10%
3	Mexico	5.51%	24.6	11.10%
4	Japan	2.93%	13.1	-2.90%
5	Germany	2.87%	12.8	13.30%
6	United Kingdom	2.32%	10.3	-3.60%
7	Korea, South	1.48%	6.6	7.40%
8	France	1.24%	5.5	2.10%
9	Algeria	1.23%	5.5	53.30%
10	Italy	1.14%	5.1	9.50%

Source: Canada's state of Trade report

Imports from the US:

For the first time since World War II, the United States accounted for less than half of Canada's imports (49.5%). Actual imports rose by \$17.5 billion due to multiple achievements: the most sizeable increases were in mineral fuels and oil (34.2%), followed by increase in vehicles imports (tractors and motor vehicles parts) and machinery (bulldozers, computers and pumps). Other increases were encountered in plastics, precious stones and metals (mostly silver), articles of iron and steel, raw iron and steel, precision instruments, pharmaceutical products, chemicals and rubber products, fertilizers, coffee and tea and beverages. Negative evolution was accounted for books and newspapers, toys, games and sports equipment.

Imports from China:

China, second on the top 10 suppliers to Canada, has a major lead versus Mexico, the third ranked. Total merchandise imports from China reached \$48.2 billion in 2011, double the 2004 value. Growth mainly came from electrical machinery (mostly mobile phones), which was seconded by growth in machinery imports (mainly laptops). The imports of furniture, Canada's third-largest import category, stagnated, while imports of toys, games and sports equipment decreased. Sizeable growth also took place in imports of articles of iron and steel, apparel, rubber and vehicles.

Imports from Mexico:

Mexico occupies the 3rd place in the ranking, with a stable 5.5% market share and total imports of \$24.6 billion. Increase came from vehicles, mineral fuels and oils, electrical machinery and mechanical machinery. Precious stones and metals gained \$209 million, with gold and silver contributing almost equally.

Imports from Japan:

Imports from Japan contracted to \$13.1 billion in 2011, as a consequence of Japan's weak economy and several natural disasters. Hence, imports of vehicles and electrical machinery contracted, while, a partly compensation for these decreases came mechanical machinery and aircraft imports.

Imports from Germany:

Germany encountered a strong increase in 2011 exports to Canada, reaching \$12.8 billion. One third of the growth (\$488 million) came from mechanical machinery imports; another third was split between imports of vehicles, precision instruments, and precious stones and metals (predominantly silver).

Imports from the United Kingdom:

The weakest-performing import source in the top 10 last year was the United Kingdom, with imports down 3.6 percent to \$10.3 billion in value. The decline came mainly from the contraction in imports of mineral fuels and oil (with crude oil down and non-crude oil up), decline in the imports of organic chemicals. This was partly offset by a modest growth in mechanical machinery imports, vehicles, precious stones and metals, precision instruments and electrical machinery.

Imports from Korea

Korea maintained its seventh place in Canada's top 10 merchandise import sources, with an import value increase of 7.4 percent in 2011. Growth was led by mechanical machinery (an important part represented by laptops). Increase also came from imports of precious stones and metals, iron and steel products, iron and steel, as well as rubber. Decrease was recorded by a contraction in imports of electrical machinery (largely electronic integrated circuits and mobile phones) and in imports of vehicles.

Imports from France

France was ranked 8th, with \$5.5 billion in imports. Increase came from mechanical machinery imports, electrical machinery, beverages and mineral fuels and oil, but it was counteracted by a significant drop in aircraft imports pharmaceuticals.

Imports from Algeria

Algeria, which ranked ninth, was a newest entry into the top 10, with imports into Canada valued at \$5.5 billion. Imports grew by 53.3%, which was by far the largest gain among the top 10. Crude oil accounted for 99.9 percent of these imports.

Imports from Italy

Italy, the 10th in the top reached a total of \$5.1 billion in total import value. The growth was generated by: 50% from mechanical machinery and parts, while the remaining 50% were

accounted by imports of pharmaceuticals, iron and steel, electrical machinery and beverages. A negative result came from mineral fuels and oil as well as aircraft imports.

Merchandise trade by major product groups

In this section, Canada's 2011 trade performance by commodity groupings is presented as an aggregated version of the 2-digit level HS chapters. These major groups, 12 in all, are defined as follows: energy; vehicles and parts; mechanical machinery and appliances; electrical and electronic machinery; technical and scientific equipment; agricultural and agri-food products; metals and minerals; chemicals, plastics and rubber products; wood, pulp and paper; textiles, clothing and leather; consumer goods and miscellaneous manufactured products; and other transportation equipment.

Merchandise Trade by Major Product Groups in 2011				
	Export value (\$ billion)	Export evolution (%)	Import value (\$ billion)	Import evolution (%)
Agri-food	44.1	12.60%	33	10.70%
Chemicals, Plastics and Rubber	47	12.90%	58.8	6.50%
Consumer and Misc. Mfg. Products	19.6	4.30%	21.6	3.40%
Electric Machinery	15.2	1.10%	45	5.50%
Energy products	114.9	21.20%	52.7	29.40%
Mechanical Machinery	31.1	8.20%	63.6	11.60%
Minerals and Metals	75.3	18.70%	57.2	16.70%
Other Transportation Equipment	10.5	-2.50%	8.1	8.20%
Technical and Scient equipment	5.9	8.30%	12.5	7.80%
Textiles, Clothing and Leather	4.6	5.80%	17.3	8.30%
Vehicles and parts	52.3	4.30%	63.6	5.30%
Wood, Pulp, Paper	27.4	1.40%	12.4	-3.60%

Source: Canada's state of Trade report

Significant evolutions of these product groups trade was encountered for:

- Energy products, which, for the 2nd time, (the first was in 2008), exports of this group accounted for over a quarter of all Canadian merchandise exports, with a major impact of increased volumes and prices of crude oil exports.
- Agricultural and agri-food products, which is one of the mainstays of Canadian exports and trade balance. The 2011 level in export, \$44.1 billion, was the highest ever level.
- Wood, pulp and paper, which, after a long period registered declines, changed the tide for an increase in 2010 and continued on this path in 2011 as well.

Evolution of Canadian merchandise exports by sector, 2001-2011											
	001	002	003	004	005	006	007	008	009	010	011
Agri-food	00	9.25	4.22	01	8.46	03.1	14.4	38.8	26.4	27.6	43.7
Chemicals, Plastics and Rubber	00	03.7	02.4	16.6	28.2	32.8	43	51.1	21.9	30.2	46.9
Consumer and MiscMfg Products	00	03.2	8.32	7.33	5.61	0.98	6.3	3.57	0.01	3.65	5.93
Electric Machinery	00	6.51	7.35	5.3	2.92	5.14	2.41	6.66	3.21	8.21	8.98
Energy products	00	6.57	06.4	18.9	52.4	52	61.9	30.7	41.9	64.1	98.9
Mechanical Machinery	00	6.52	8.43	4.4	7.24	7.83	03.2	04.7	6.07	2.89	9.69
Minerals and Metals	00	06.6	02.5	23.4	35.3	65.3	86.5	98.9	37.1	79.3	12.8

Other Transportation Equip.	00	7.01	2.76	2.37	2.81	5.83	1.48	6.33	8.75	0.2	8.45
Technical and Scient. Equip.	00	9.54	6.59	6.09	04.6	12.2	10.2	21.2	11.3	10.7	19.8
Textiles, Clothing and Leather	00	02.5	3.67	2.28	6.58	1.23	2.8	3.78	4.6	9.3	2.75
Vehicles and parts	00	04.4	4.33	7.72	5.39	9.5	3.46	5.57	6.71	1.12	3.72
Wood, Pulp, Paper	00	7.01	9.28	9.67	4.03	5.64	5.49	7.54	2.59	7.63	8.43

Source: Canada's state of Trade report

Canada's investment

During 2011, FDI in Canada succeeded a strong rebound both for stocks and flows. Increased European investment had a strong impact in the inward flows growth, with a focus in the manufacturing sector.

Canada's FDI abroad was also marked by a strong increase, this time, the focus being on two sectors of tradition with regards to Canada's FDI in foreign countries: finance and insurance and mining and oil and gas extraction. The US and the EU are the ones the benefited from this increase in 2011.

Inward FDI flows

After a sharp decrease in FDI inflows into Canada during 2008 and 2009 and the slight growth registered in 2010, 2011 came with a powerful rebound. The inward FDI flows reached to \$40.3 billion in 2011, registering an increase of almost two thirds from the previous year. However, such a result, even though a great improvement, represents only a third of the 2007 result, of \$123.1 billion.

FDI flows into Canada by Region (\$ millions and %)				
Source	2010 (\$)	2011 (\$)	Change (\$)	Growth (%)
World	24,119	40,345	16,226	67.3
US	17,312	19,047	1,735	10.0
EU	1,475	13,921	12,446	843.8
Japan	1,781	221	-1,56	-87.6
Other OECD	-3,128	446	3,574	-114.3
Rest of the World	6,679	6,71	31	0.5

Figure 19 Statistics Canada

Inward FDI Stock

In 2011, the evolution of foreign investment stocks in Canada moved at the same pace as FDI inflows, reaching \$607.5 billion (3.8% increase versus 2010). The European investors increased their holdings in Canada with \$10.0 billion, accounting for almost half of the inward FDI stock increase. The US also had a big impact in this evolution, with \$7.6 billion increase, accounting for the biggest part of the remaining growth.

With regards to distribution by sector, \$15.3 billion, representing more than two thirds of the FDI stock in Canada increase in 2011 had as a destination the manufacturing sector. FDI stock

in manufacturing reached \$192.7 billion in 2011, accounting for 31.7 percent of the whole FDI stock in Canada. Another sector of major interest for the investors was mining, oil and gas extraction. Among the service sector, the largest share in the FDI stock increase was in the services related to professional, scientific and technical activities, with an increase of \$1.9 billion. Other sectors which encountered increase were retail trade, finance and insurance as well as real estate. (Table 2)

Outward FDI Flows

Outflows of FDI from Canada had a positive evolution as well, reaching \$45.2 billion in 2011 (increase of 13.8%). This evolution changed the trend set by the two previous years, which were marked by a decrease. The change was ensured by the major increases in investment flows to the US and the EU. Outflows to the European Union grew to \$11.0 billion. FDI outflows to the US reached \$23.6 billion, marked by an increase of up to 79.2%.

FDI outflows from Canada by Region (\$ millions and %)				
Source	2010 (\$)	2011 (\$)	Change (\$)	Growth (%)
World	39,749	45,215	5,466	13.8
US	13,163	23,584	10,421	79.2
EU	-6,101	4,868	10,969	-
Japan	6	268	262	4366.7
Other OECD	11,738	2,273	-9,465	-80.6
Rest of the World	20,943	14,222	-6,721	-32.1

Source: Statistics Canada

Outward FDI Stock

The Stock of Canada's FDI abroad increased in 2011 to reach \$684.5 billion (7% increase). Combined with the change in inward FDI stock, Canada's net direct investment asset position expanded to \$77.0 billion in 2011.

External debt

In the world ranking of external debt for 2011 (June 2011), Canada occupied the 13th position due to the absolute value of the external debt of \$1.181 trillion. However, compared to its neighbour to the south, the US, which leads the ranking, Canada scores considerable lower in terms of % of GDP (64%) as well as external debt per capita \$29,625. (www.indexmundi).

Chapter 5. Conclusion and recommendations:

Regarding the attractiveness of the investment climate, that is determined by factors such as: access to large markets, labor force quality and availability, regulatory environment and business infrastructure, Canada should certainly be seen as being among the world's main destinations.

As previously presented, the country has a fairly affluent domestic market and strong economic ties with the world's largest economies, among which, the US represents its largest business partner. The evolution in the recent years regarding foreign trade and foreign investment show a rebound of the country after the strong hit in 2009, during the world economic crisis. The country's plenty natural resources (including arable crops, timber, crude oil and natural gas, copper, zinc, iron ore, and fish) as well as developed and efficient transportation infrastructure offer support to the business community. The country ranks high in Global Competitiveness Reports in terms of information technology and communications infrastructure.

Labour force quality is also a positive aspect, according to the Human Development Index on health, education and income the values rank very high. Decreasing hours spent in labour disputes over the past decade, as well as continually decreasing unemployment rate (7.5% for the entire population in 2011 and even lower, of 6.8% for the population between 25-54 years) show the resilience of the Canadian society during the current crisis. Although the GINI index shows a larger inequality, this thing is regarded by the population rather as a positive aspect as it stimulates competitiveness.

In terms of business infrastructure, business is fairly easy to be set up and the state protects the investors (in terms of state protection, Canada ranks the 5th among 144 countries). Unlike the neighbor to the south, the banking system is solid and conservatory.

But there are other factors to be considered: as the level of incomes has slightly decreased even throughout the economic crisis which most severely hit the country during 2009, we may conclude that even though of good quality and available, the labour force is rather expensive. Added to this, high level of taxation in Canada (total tax rate as percentage of profit is of 28.8%) may discourage foreign investors.

Given the climate of Canada and its abundant precipitations, increased level salinity, as well increased number of vehicles (rank 14 worldwide for the number of vehicles per 1000 inhabitants), one finds the great opportunity of setting up a business in the service level: opening a car maintenance facility to prevent and treat the body and the chassis of the vehicle against the negative influence of the rust. As the population density is higher in the area Ontario-Toronto, one recommends the opening of the business in that region. At the same time, the sheer space of the country with very sparse communities, gives a good opportunity for communication and transport services: postal, freight and any kind of mobile service.

Canada's balance of international payments					
(Current account) - \$ millions					
	2007	2008	2009	2010	2011
Current account					

Total receipts	624,347	648,105	510,488	554,817	615,948
Goods and services	537,413	567,337	445,655	482,335	539,289
Goods	461,385	487,262	367,43	403,071	456,518
Services	76,027	80,075	78,226	79,264	82,771
Travel	16,618	16,544	15,547	16,234	16,624
Transportation	12,814	13,246	11,624	12,807	14,294
Other services	46,595	50,285	51,055	50,223	51,853
Primary income	77,422	69,67	56,095	62,864	67,837
Compensation of employees	1,234	1,271	1,322	1,259	1,154
Investment income	76,188	68,399	54,774	61,606	66,683
Direct investments	42,791	35,771	28,901	38,514	42,48
Portfolio investments	22,082	22,272	19,887	18,007	18,975
Other investments	11,315	10,356	5,986	5,084	5,228
Secondary income	9,513	11,099	8,737	9,617	8,822
Private transfers	2,06	2,673	2,395	2,706	2,18
Government transfers	7,453	8,426	6,342	6,911	6,642
Total payments	612,145	646,197	556,884	614,992	668,24
Goods and services	504,142	538,871	468,601	514,234	561,399
Goods	415,791	443,592	373,984	413,847	455,606
Services	88,351	95,279	94,617	100,387	105,793
Travel	26,422	28,645	27,544	30,465	32,974
Transportation	20,643	22,682	20,076	22,233	23,912
Other services	41,287	43,952	46,996	47,688	48,906
Primary income	96,271	95,614	76,707	88,591	94,56
Compensation of employees	2,626	3	2,878	2,977	3,062
Investment income	93,645	92,614	73,83	85,614	91,498
Direct investments	43,958	43,998	30,891	42,588	47,093
Portfolio investments	31,319	32,802	34,011	36,293	37,832
Other investments	18,368	15,814	8,928	6,733	6,572
Secondary income	11,732	11,712	11,576	12,167	12,282
Private transfers	7,17	6,65	6,368	6,6	6,746
Government transfers	4,562	5,062	5,208	5,567	5,536
Total balance	12,202	1,908	-46,396	-60,175	-52,292
Goods and services	33,271	28,466	-22,946	-31,899	-22,11
Goods	45,595	43,67	-6,555	-10,776	912
Services	-12,324	-15,204	-16,391	-21,123	-23,022
Travel	-9,804	-12,101	-11,998	-14,231	-16,35
Transportation	-7,828	-9,436	-8,452	-9,427	-9,618
Other services	5,308	6,333	4,059	2,534	2,947
Primary income	-18,849	-25,944	-20,612	-25,727	-26,723
Compensation of employees	-1,392	-1,73	-1,556	-1,718	-1,908
Investment income	-17,457	-24,215	-19,056	-24,008	-24,815
Direct investments	-1,167	-8,227	-1,99	-4,074	-4,613
Portfolio investments	-9,237	-10,53	-14,124	-18,285	-18,857
Other investments	-7,053	-5,458	-2,942	-1,649	-1,345
Secondary income	-2,219	-613	-2,839	-2,549	-3,459
Private transfers	-5,11	-3,977	-3,973	-3,893	-4,566
Government transfers	2,89	3,364	1,134	1,344	1,106

Source: Statistics Canada, CANSIM

Table 2

Stock of Foreign Direct Investment into Canada by Major Sector \$ millions and %				
	2010	2011	Change	Growth
Total, all industries	585,107	607,497	22,39	03.aug
Agric., forestry, fishing & hunting	1,253	1,289	36	02.sep
Mining and oil and gas extraction	112,021	115,929	3,908	03.mai
Utilities	5,38	5,33	-50	-0.9
Construction	3,359	3,384	25	0.7
Manufacturing	177,391	192,707	15,316	08.iun
Wholesale trade	37,911	37,641	-270	-0.7
Retail trade	18,536	19,222	686	03.iul
Transportation and warehousing	3,98	3,563	-417	-10.5
Information & cultural industries	8,673	8,755	82	0.9
Finance and insurance	77,782	78,478	696	0.9
Real estate & rental and leasing	5,009	5,678	669	13.apr
Prof.l, scientific and tech. services	12,238	14,096	1,858	15.feb
Mgm't of companies & enterprises	110,427	109,743	-684	-0.6
Accommodation & food services	4,221	4,254	33	0.8
All other industries	6,925	7,429	504	07.mar
Information and communication technologies	19,793	19,942	149	0.8

Source: Statistics Canada

Bibliography

Blakes Canadian Lawyers, *Doing Business in Canada*, 2012

Canada Business Development Centre, <http://www.bdc-canada.com/BDC/index.html>
(February 2013)

Canadian Bankers Association, <http://www.cba.ca/index.php> (February 2013)

CIA, The World Factbook, Canada, available at the internet address:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ca.html> (February 2013)

Government of Canada, Statistics Canada, <http://www.statcan.gc.ca/start-debut-eng.html>
(February 2013)

<http://www.investopedia.com/>

PricewaterhouseCoopers, *Canadian Banks 2012. Perspectives on the Canadian banking industry*

The Conference Board of Canada, <http://www.conferenceboard.ca/> (February 2013)

World Economic Forum, *The Global Competitiveness Index* 2012-2013, 2011-2012.

Websites:

www.economywatch.com

www.international.gc.ca

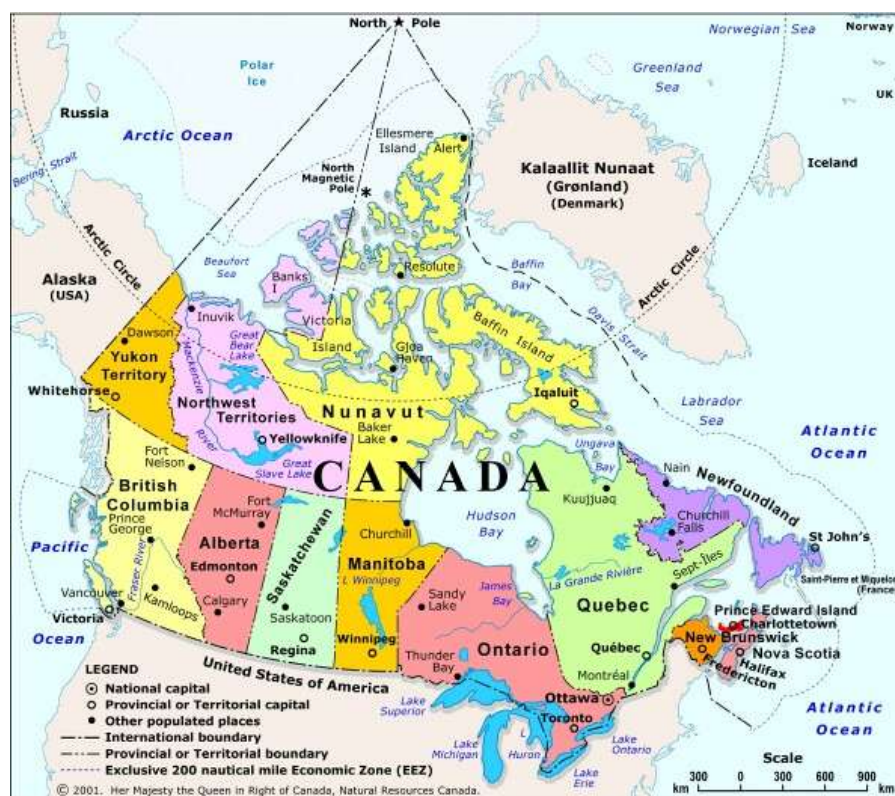
www.indexmundi

<http://www.statcan.gc.ca>

www.tradingeconomics.com

Annex 1

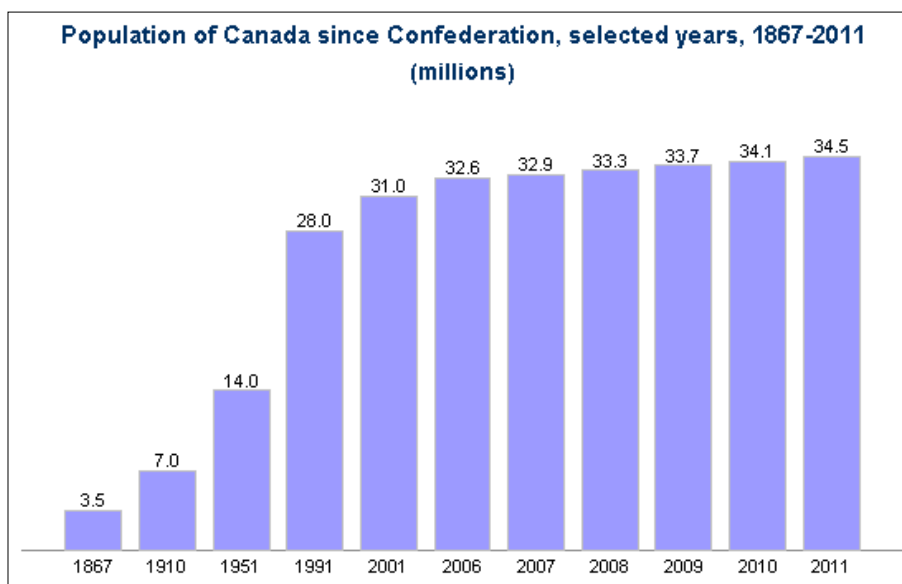
Map of Canada

Annex 1. Fig 2. Overview of Canada and its provinces. Source: <http://members.shaw.ca/kcic1/maps/canada.jpg> (available February 2013).

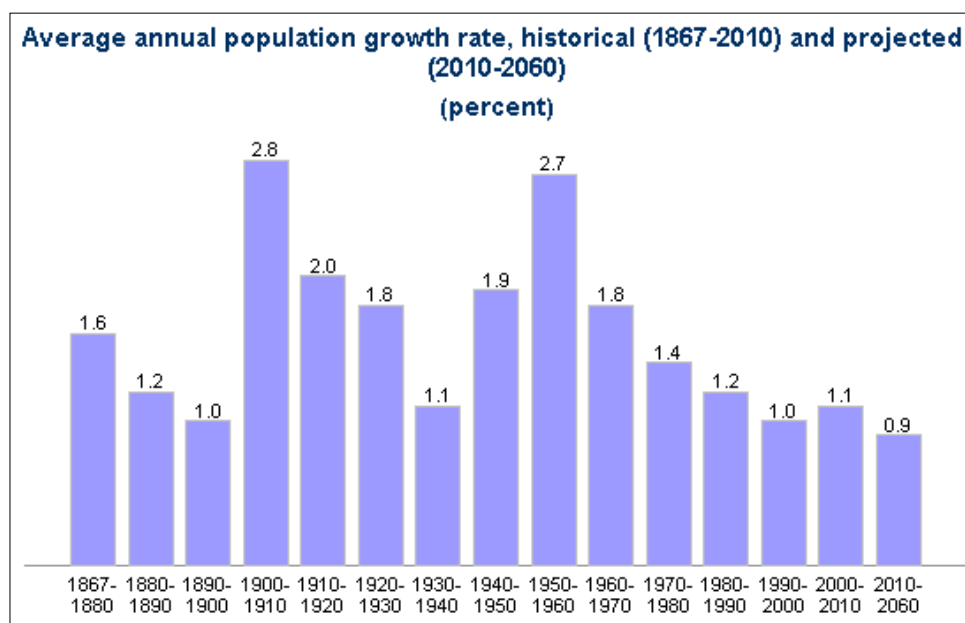
Figure 20.

Population of Canada, 1867-2011

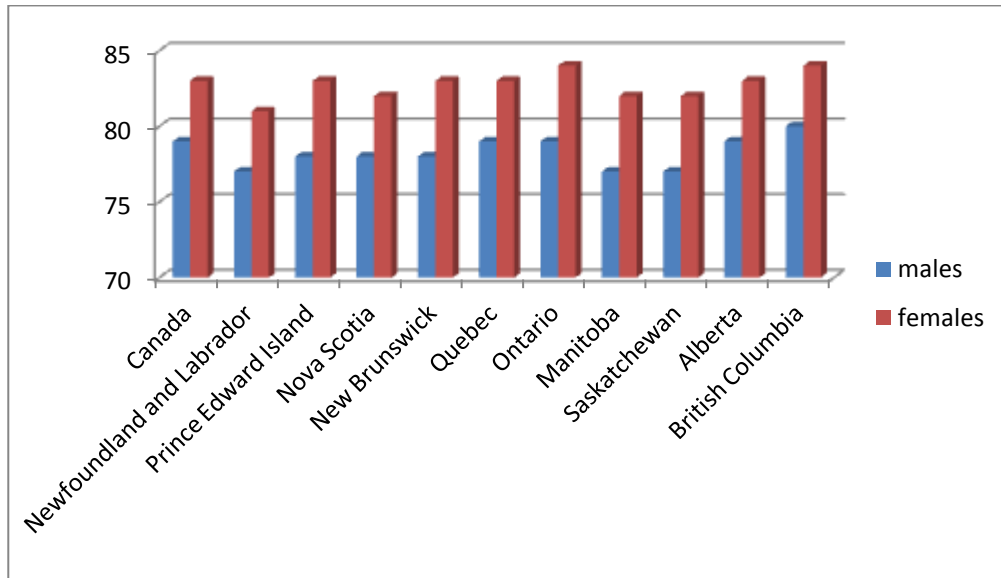
Annex 1. Fig 3. Source: Statistics Canada. Historical statistics, estimated population and immigrant arrivals, annual (CANSIM Table 075-0001). Ottawa: Statistics Canada, 2010; and Statistics Canada. Estimates of population, by age group and sex for July 1, Canada, provinces and territories, annual (CANSIM Table 051-0001). Ottawa: Statistics Canada, 2011.

Average annual pop. growth rate (1867-2010) and projection to 2060

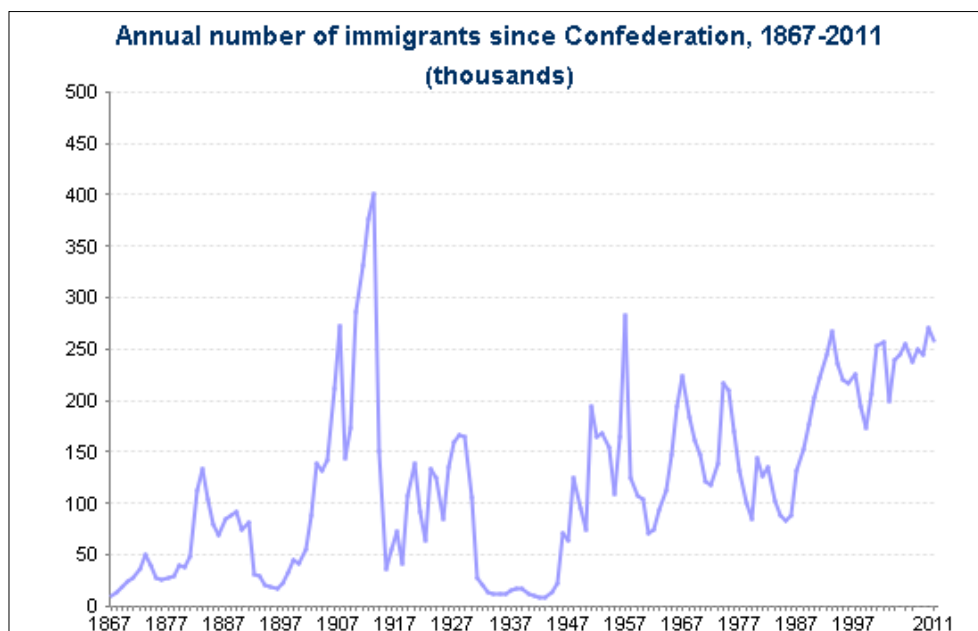
Annex 1. Fig 4. Source: Statistics Canada. Historical Statistics, Estimated Population and Immigration Arrivals (CANSIM Table 75-0001). Ottawa, Statistics Canada, 2010; and Statistics Canada. Estimates of Population, Canada, the Provinces and Territories (CANSIM Table 051-0001). Ottawa: and Statistics Canada, 2010; Statistics Canada. Projected population, by projection scenario, sex and age group as of July 1, Canada, provinces and territories, annual (CANSIM Table 052-0005). Ottawa: Statistics Canada, 2010.

Life expectancy at birth Canada, by province, by sex

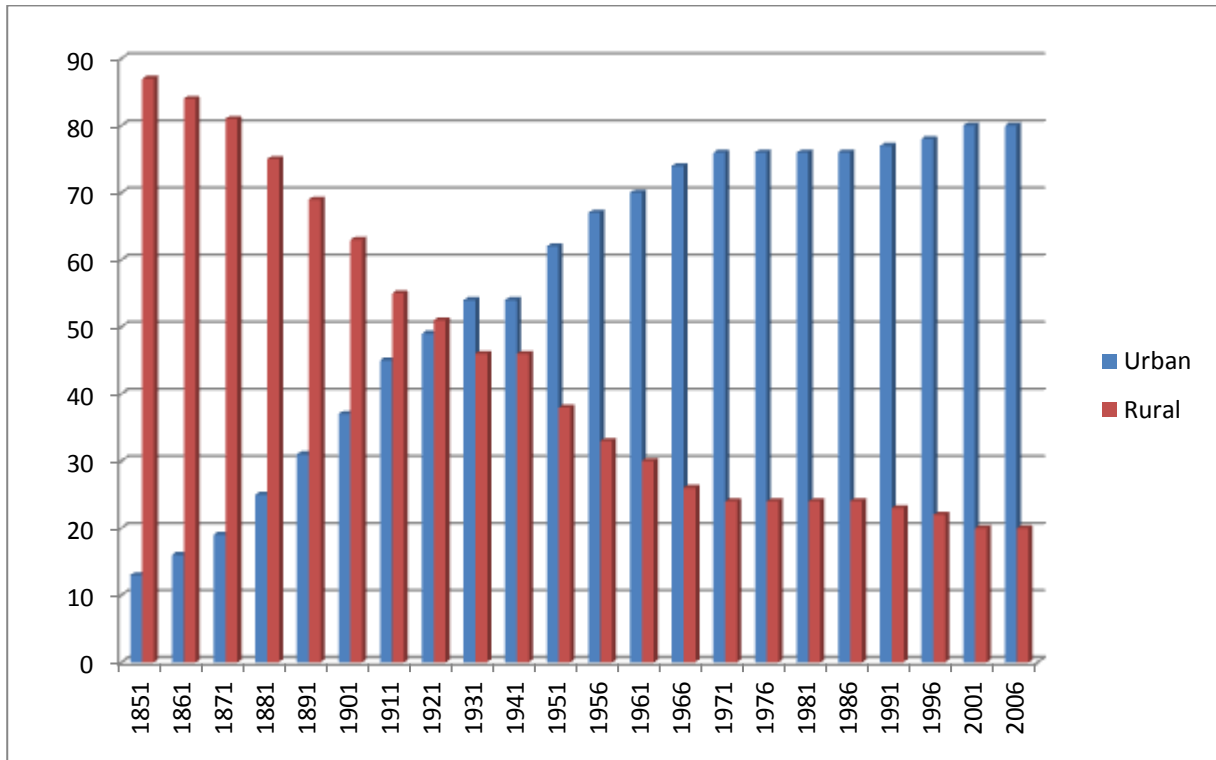
Annex 1. Fig 5. 2007 to 2009 life expectancy, by sex, province and general (Canada). Data taken from Statistics Canada, CANSIM, table 102-0512 and Catalogue no. 84-537-XIE (available February 2013 at <http://www.statcan.gc.ca/tables-tableaux/sum-som/101/cst01/health26-eng.htm>)

Immigration from 1867-2011

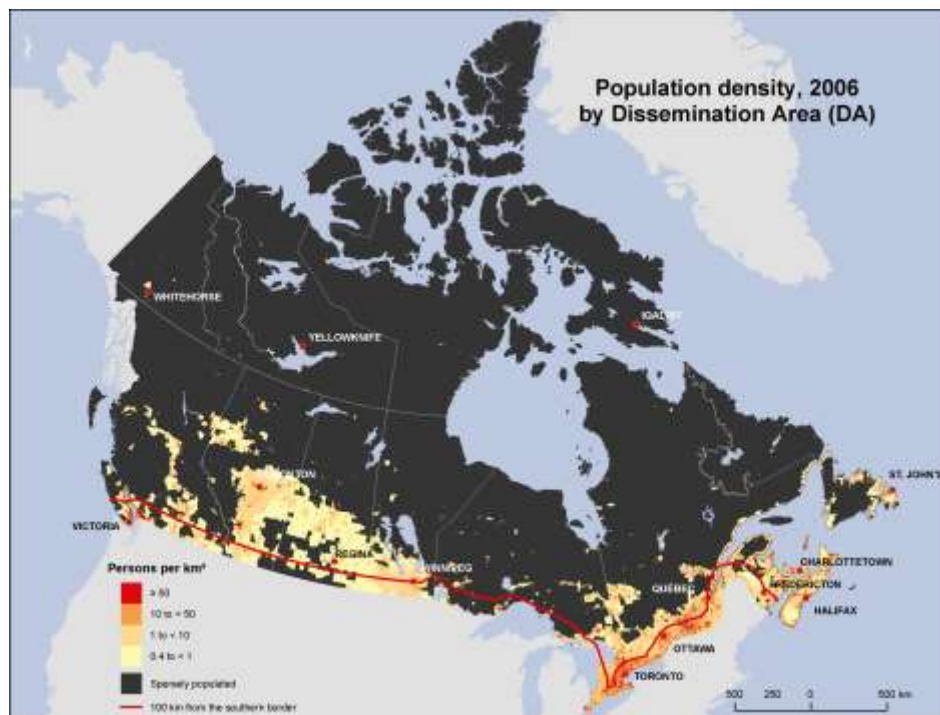
Annex 1. Fig 6. Source: For 1867 to 1971 data, Statistics Canada. Historical Statistics, Estimated Population and Immigration Arrivals (CANSIM Table 75-0001). Ottawa: Statistics Canada, 2010; and for 1972 to 2010 data, Statistics Canada. Components of population growth, Canada, provinces and territories, annual (CANSIM Table 051-0004). Ottawa: Statistics Canada, 2011.

Urban and rural population (1851-2006)

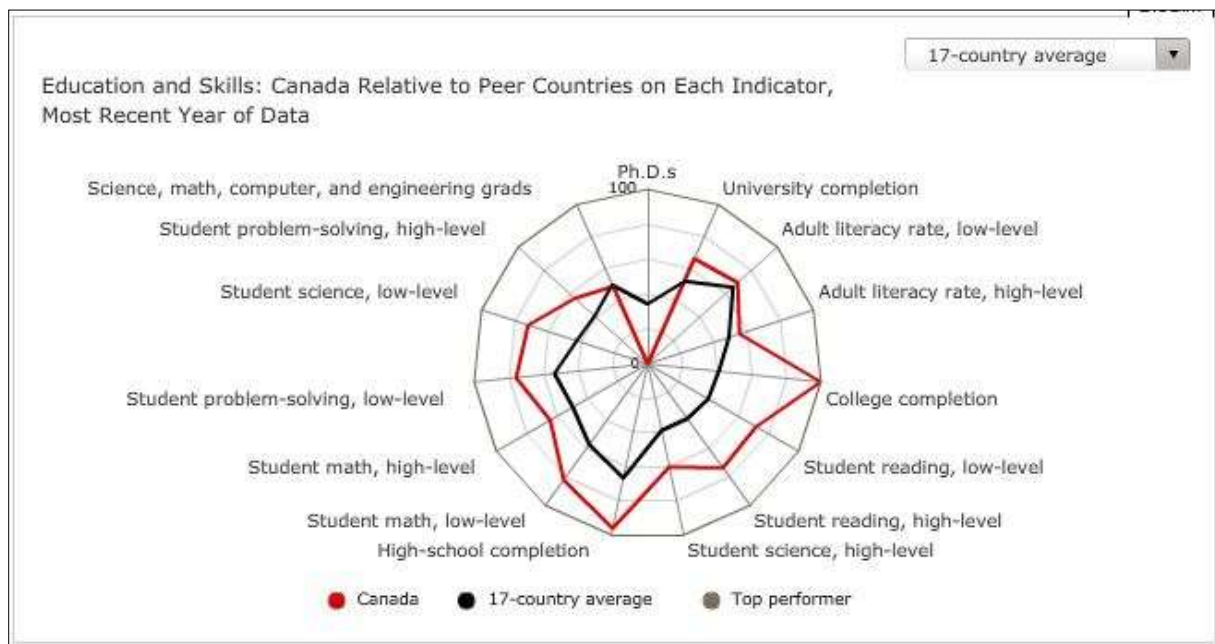
Annex 1. Fig 7. Urban and rural population. Chart consolidated from the data of Statistics Canada, Census of Population, 1851 to 2006.

Population density

Annex 1. Fig 8. Canada 2006 population density. Source: <http://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2006/as-sa/97-550/vignettes/img/map-2006-pop-density-canada-sz01-en.gif> (available February 2013)

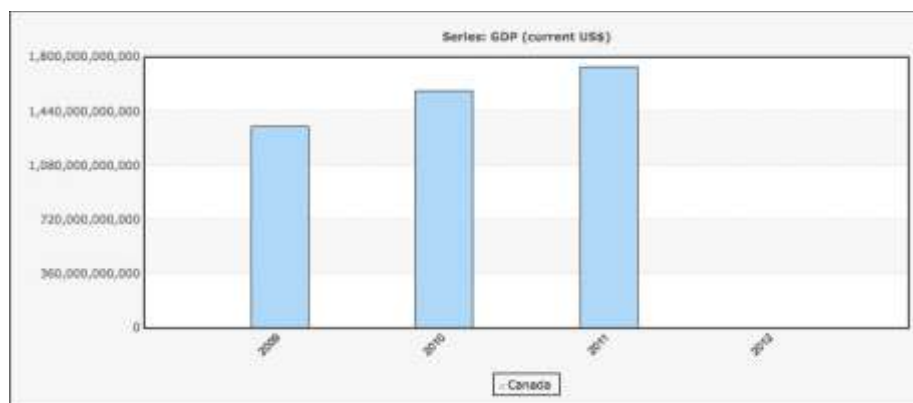
Education. Weakness PhD students; strengths high-school and college completion

Annex 1. Fig 9. The Conference Board of Canada, How Canada performs. Education and skills, available February 2013 at the internet address: <http://www.conferenceboard.ca/hcp/details/education.aspx>.

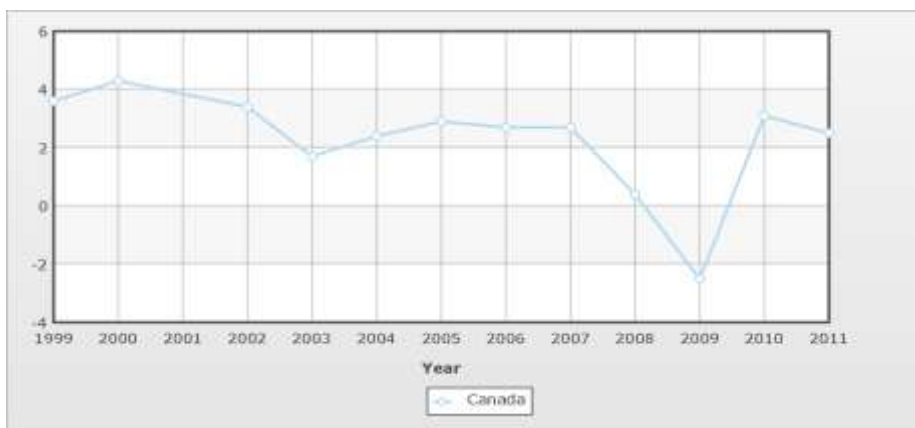
Annex 2

Canada GDP

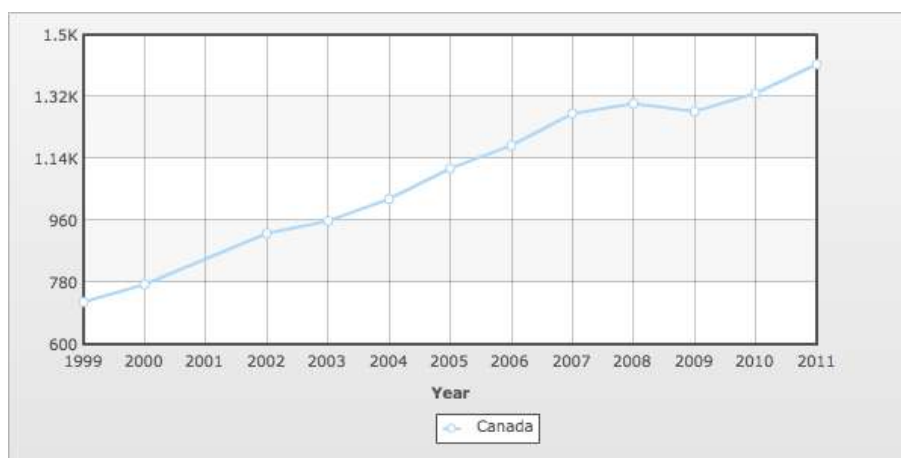
Annex 2. Fig. 1. Source: <http://data.worldbank.org>

GDP Real Growth Rate

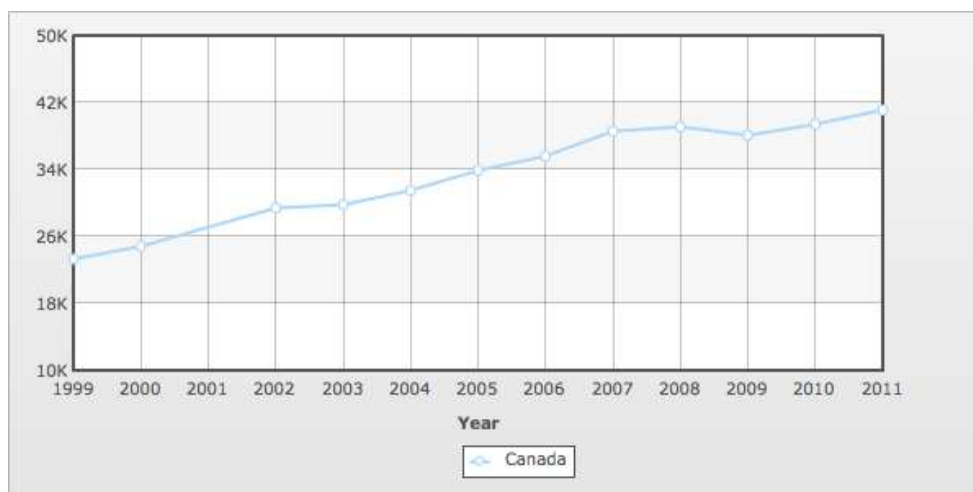
Annex 2. Fig. 2. Source: <http://www.indexmundi.com>

The evolution of GDP (PPP)

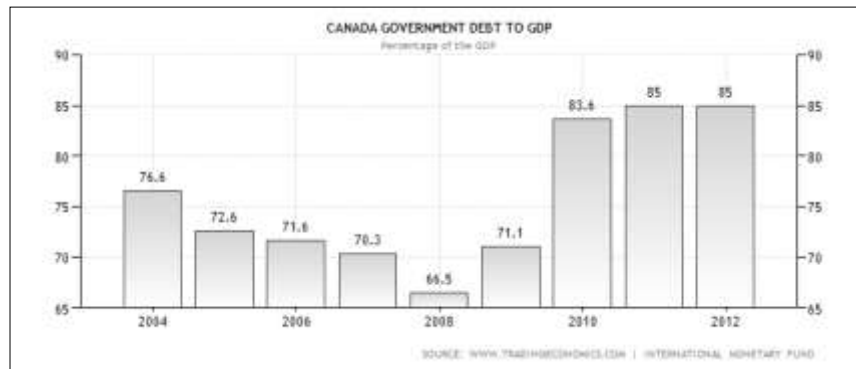
Annex 2. Fig. 3. Source: <http://www.indexmundi.com>

Evolution of GDP per capita

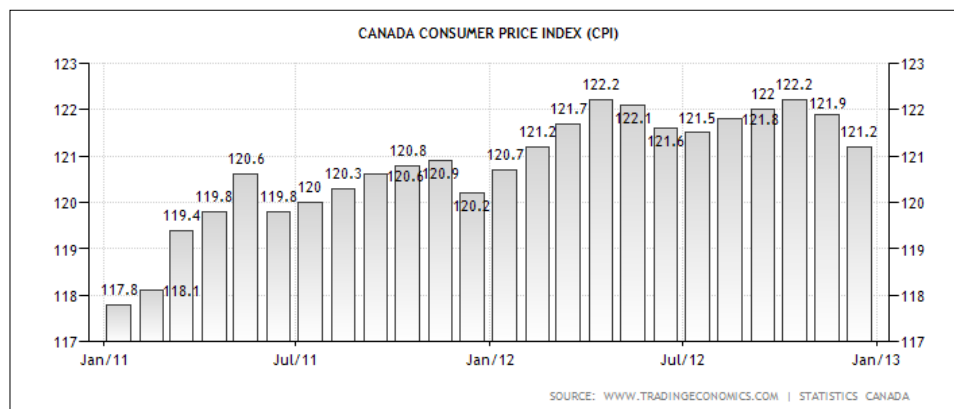
Annex 2. Fig. 4. Source: <http://www.indexmundi.com>

Government Debt to GDP

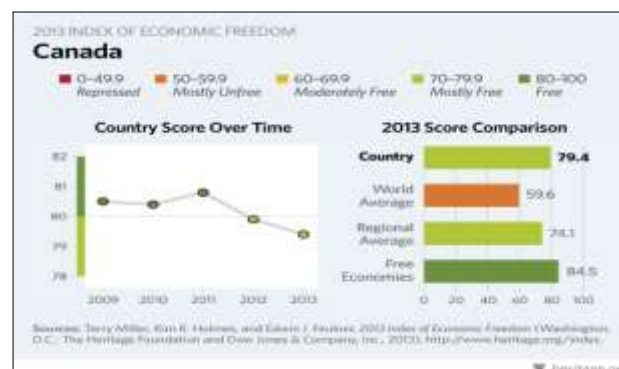
Annex 2. Fig. 5. Source: www.tradingeconomics.com

Canada consumer price index

Annex 2. Fig. 6. Source: www.tradingeconomics.com

Overall Freedom Index of Canada

Annex 2. Fig. 7. Source: <http://www.transparency.org/>

Bribe Payers Index

RANK	COUNTRY	SCORE	LOWER CONFIDENCE BOUND	UPPER CONFIDENCE BOUND
1	Netherlands	8.8	8.6	9.0
1	Switzerland	8.8	8.5	9.0
3	Belgium	8.7	8.5	9.0
4	Germany	8.6	8.5	8.8
4	Japan	8.6	8.4	8.9
6	Australia	8.5	8.2	8.8
6	Canada	8.5	8.2	8.8
8	Singapore	8.3	8.1	8.6
8	United Kingdom	8.3	8.1	8.5
10	United States	8.1	7.9	8.3

90% Confidence - Lower & Upper Bounds

Annex 2. Fig. 8. Source: <http://www.transparency.org/>)

Annex 3

Canada's Human Development Indicators.

Health		Loss due to inequality in life expectancy (%)	5.0
Indicator	Value	Loss due to inequality in education (%)	03.feb
Expenditure on health, public (% of GDP) (%)	07.ian	Loss due to inequality in income (%)	17.ian
Under-five mortality (per 1,000 live births)	6	Inequality-adjusted education index	0.897
Life expectancy at birth (years)	81.0	Inequality-adjusted life expectancy index	0.914
Health index	0.962	Inequality-adjusted income index	0.696
Education		Inequality-adjusted HDI value	0.829
Indicator	Value	Poverty	
Public expenditure on education (% of GDP) (%)	04.sep	Indicator	Value
Expected Years of Schooling (of children) (years)	16.0	MPI: Multidimensional poverty index (k greater than or equal to 3) (%)	n.a.
Adult literacy rate, both sexes (% aged 15 and above)	n.a.	MPI: Intensity of deprivation	n.a.
Mean years of schooling (of adults) (years)	12.ian	MPI: Headcount (k greater than or equal to 3), percentage population in poverty (% of population)	n.a.
Education index	0.927	MPI: Population living below \$1.25 PPP per day (%)	n.a.
Combined gross enrolment in education (both sexes) (%)	93.4	Gender	
Income		Indicator	Value
Indicator	Value	Population with at least secondary education, female/male ratio (Ratio of female to male rates)	0.993
GDP per capita (2005 PPP \$)	34,567	Adolescent fertility rate (women aged 15-19 years) (births per 1,000 women aged 15-19)	12.aug
GNI per capita in PPP terms (constant 2005 international \$) (Constant 2005 international \$)	35,166		
Income index	0.840		
Inequality			
Indicator	Value		
Income Gini coefficient	32.6		

Labour force participation rate, female-male ratio (Ratio of female to male shares)	0.859
GII: Gender Inequality Index, value	0.147
Shares in parliament, female-male ratio	0.332
Maternal mortality ratio (deaths of women per 100,000 live births)	12
Sustainability	
Indicator	Value
Carbon dioxide emissions per capita for calc (tonnes per carbon)	04.mai
Endangered species (% of all species)	7
Ecological footprint of consumption (global hectares per capita)	7.0
Adjusted net savings (% of GNI)	05.aug
Greenhouse gases per capita (tonnes of CO2 equivalent)	04.iul
Fresh water withdrawals (% of actual total renewable water resources)	n.a.
Natural resource depletion (% of GNI)	02.mar
Carbon dioxide per capita emission (growth 1970-2008) (%)	0.1

Forest area (thousand ha)	310,134
Change in forest area (%)	0.0
Impact of natural disasters: number of deaths (average per year/million) (average per year per million people)	n.a.
Impact of natural disasters: population affected (average per year/million) (average per year per million people)	n.a.
Environmental performance index (EPI)	n.a.
Forest area (% of total land area)	34.1
Demography	
Indicator	Value
Population, total both sexes (thousands)	34,349.6
Population, urban (%) (% of population)	80.7
Population, female (thousands)	17,307.74
Population, male (thousands)	17,041.82
Composite indices	
Indicator	Value
Nonincome HDI value	0.944

Annex 3. Fig. 1. Country Profile: Canada's Human Development Indicators.
http://hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/CAN_print.htm

Market Basket Measure thresholds for reference family of two adults and two children, by MBM region.

MBM Region3	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Current dollars											
Newfoundland and Labrador											
Rural	23,884	24,365	24,760	24,938	25,730	26,569	27,621	28,356	29,978	31,137	32,602
Less than 30,000	25,177	25,664	26,071	26,258	27,026	27,854	28,882	29,614	31,205	32,382	33,919
St. John's	23,514	24,169	24,640	25,086	25,601	26,354	27,782	28,245	29,753	31,665	32,319
Prince Edward Island											
Rural	22,641	23,387	23,832	24,090	24,969	26,026	27,229	27,582	28,947	30,391	31,419
Less than 30,000	24,422	25,181	25,671	25,970	26,828	27,879	29,108	29,477	30,826	32,353	33,469
Charlottetown	25,312	26,081	26,545	26,827	27,657	28,690	29,923	30,301	31,649	31,470	32,244
Nova Scotia											
Rural	23,086	23,780	24,030	24,326	24,885	26,033	27,054	27,980	29,655	30,850	31,826
Less than 30,000	24,785	25,490	25,818	26,192	26,793	28,009	29,073	29,991	31,637	32,862	33,887
30,000 - 99,999	22,440	23,060	23,417	23,761	24,213	25,186	26,464	27,187	28,798	30,567	31,238
Halifax	24,002	24,745	25,188	25,585	26,179	26,963	28,092	28,756	30,062	31,815	32,303
Cape Breton	22,152	22,887	23,317	23,597	24,091	24,836	25,975	26,673	28,123	29,847	30,808
New Brunswick											
Rural	23,350	24,004	24,532	25,063	25,518	26,371	27,539	27,691	29,102	30,638	31,808

Less than 30,000	24,652	25,322	25,847	26,376	26,798	27,723	28,873	29,037	30,451	32,005	33,204
30,000 - 99,999	..	..	..	..	..	27,260	28,399	28,560	29,971	31,518	32,710
Fredericton	22,962	23,629	24,314	24,869	25,420	26,494	27,932	28,515	30,042	31,752	32,381
Saint John	22,435	23,317	23,829	24,076	24,618	25,491	27,010	27,109	28,619	30,512	31,168
Moncton	22,816	23,689	23,957	24,193	24,642	25,472	27,012	27,388	28,854	30,425	30,872
Québec											
Rural	21,391	22,398	22,350	22,307	22,868	23,858	24,746	25,205	26,915	28,321	28,944
Less than 30,000	22,413	23,420	23,372	23,319	23,869	24,850	25,733	26,186	27,881	29,290	29,935
30,000 - 99,999	20,500	21,488	21,703	21,692	22,105	22,901	24,025	24,403	26,017	27,874	28,197
100,000 – 499,999	21,052	22,102	22,224	22,262	22,794	23,642	24,749	25,154	26,743	28,597	28,944
Québec City	21,385	22,491	22,805	23,009	23,473	24,212	25,362	25,798	27,349	28,946	29,274
Montréal	21,641	22,699	22,943	23,267	23,980	24,808	26,041	26,537	28,091	29,869	30,417
Ontario											
Rural	22,109	22,920	23,082	23,349	24,326	25,492	26,314	26,326	27,756	28,775	29,221
Less than 30,000	23,216	24,042	24,244	24,534	25,500	26,668	27,486	27,499	28,904	29,935	30,402
30,000 - 99,999	21,244	22,145	22,538	22,772	23,708	25,007	26,029	25,636	26,620	27,941	28,256
100,000 – 499,999	22,449	23,360	23,764	24,087	24,741	25,535	26,560	26,591	28,044	29,303	29,510
Ottawa	24,829	25,786	26,116	26,224	26,742	27,592	28,449	28,432	29,797	31,412	32,155
Hamilton/ Burlington	21,654	22,362	23,087	23,442	24,106	24,841	26,068	26,000	27,907	29,252	30,014
Toronto	24,802	25,792	26,420	26,782	27,326	28,047	29,163	29,509	31,129	32,503	33,177
Manitoba											
Rural	21,253	22,164	22,419	22,987	23,478	24,411	25,043	25,855	27,246	28,745	28,740
Less than 30,000	22,473	23,407	23,727	24,353	24,877	25,863	26,544	27,375	28,779	30,327	30,387
Brandon	20,602	21,534	22,168	22,940	23,393	24,115	25,029	25,870	26,936	28,884	28,824
Winnipeg	21,379	22,291	22,765	23,167	23,741	24,415	25,514	26,126	27,444	29,333	29,357
Saskatchewan											
Rural	21,882	22,601	22,505	23,146	23,921	24,516	25,520	26,558	28,562	30,162	30,309
Less than 30,000	22,795	23,524	23,467	24,137	24,917	25,533	26,554	27,550	29,545	31,247	31,498
30,000 - 99,999	20,953	21,607	21,728	22,453	23,224	23,606	24,754	25,551	27,306	29,402	29,494
Saskatoon	22,188	23,279	23,549	24,018	24,552	24,867	26,071	26,750	28,469	30,689	31,072
Regina	21,613	22,243	22,752	23,194	23,789	24,226	25,406	26,270	27,975	29,778	29,875
Alberta											
Rural	22,647	23,625	23,693	24,300	24,534	24,705	25,960	27,332	29,228	30,602	30,912
Less than 30,000	24,058	25,081	25,247	25,934	26,200	26,422	27,666	29,078	31,083	32,551	32,851
30,000 - 99,999	22,809	23,777	24,080	24,716	24,865	24,862	26,192	27,455	29,386	31,225	31,356
Edmonton	22,781	23,627	24,022	24,569	24,974	25,606	26,967	27,759	29,685	31,498	31,120
Calgary	23,468	24,517	25,140	25,839	26,042	26,774	28,068	29,281	31,007	32,783	32,502
British Columbia											
Rural	25,070	24,520	24,121	23,900	25,101	25,692	26,329	26,886	28,217	29,374	29,849
Less than 30,000	25,998	25,461	25,114	24,943	26,177	26,808	27,482	28,056	29,409	30,602	31,107
30,000 - 99,999	23,960	23,335	23,191	23,139	24,297	24,732	25,640	26,011	27,241	28,748	28,973
100,000 – 499,999	22,805	23,690	23,994	24,662	25,163	25,663	26,963	27,596	28,937	30,501	30,711
Vancouver	24,167	24,955	25,332	25,738	26,209	26,823	28,002	28,418	30,038	31,414	31,789
¹ To convert to other family sizes, divide these values by 2 (the square root of the reference family size of four persons) and then multiply by the square root of the desired family size. ² The shelter component of the MBM thresholds is being reviewed by HRSDC. ³ Rural: rural areas located outside a Census Metropolitan Area or Census Agglomeration. Can include some small population centres. Less than 30,000: Census Agglomeration or population centres less than 10,000 inhabitants. 30,000 - 99,999: Census Agglomeration between 30,000 - 99,999 inhabitants. 100,000 – 499,999: Census Metropolitan Area between 100,000 – 499,999 inhabitants. Specific city name refers to the population within the CMA or CA.											

Annex 3. Fig. 2. Market Basket Measure thresholds for reference family of two adults and two children^{1, 2}, by MBM region. Source: <http://www.statcan.gc.ca/pub/75f0002m/2012002/tbl/tbl04-eng.htm>

Canadian Urban and Rural Population by Year

Year	Total Population	Urban	Rural	Urban (%)	Rural (%)
1851	2436297	318079	2118218	13	87
1861	3229633	527220	2702413	16	84
1871	3737257	722343	3014914	19	81

Year	Total Population	Urban	Rural	Urban (%)	Rural (%)
1881	4381256	1109507	3271749	25	75
1891	4932206	1537098	3395108	31	69
1901	5418663	2023364	3395299	37	63
1911	7221662	3276812	3944850	45	55
1921	8800249	4353428	4446821	49	51
1931	10376379	5572058	4804321	54	46
1941	11506655	6252416	5254239	54	46
1951	14009429	8628253	5381176	62	38
1956	16080791	10714855	5365936	67	33
1961	18238247	12700390	5537857	70	30
1966	20014880	14726759	5288121	74	26
1971	21568305	16410785	5157520	76	24
1976	22992595	17366970	5625625	76	24
1981	24343177	18435923	5907254	76	24
1986	25309330	19352080	5957250	76	24
1991	27296856	20906872	6389984	77	23
1996	28846758	22461207	6385551	78	22
2001	30007094	23908211	6098883	80	20
2006	31612897	25350743	6262154	80	20

Annex 3. Fig. 3. Canadian Urban and Rural Population by Year

Atitudinea intelectualilor față de tradițiile rromi

Janina Dincă

Preambul: În realizarea acestui studiu mi-am propus să analizez percepția intelectualilor rromi din cadrul Facultății de Sociologie și Asistență Socială față de tradițiile rromi, încercând să scot în evidență atât atitudinea pozitivă, cât și cea negativă despre aspectele culturale rromi.

Termeni cheie: rromi, tradiție rromă, limba rromani, port tradițional.

La întrebarea: Care este atitudinea dumneavoastră față de tradițiile rromi?, voi prezenta foarte pe scurt argumentele intelectualilor rromi.

Trebuie însă specificat faptul că, o parte din rromi intelectuali nu cunosc toate elementele tradiționale rromi. De ce, acest lucru? Deoarece o mare parte dintre ei nu au stat într-o comunitate compactă de rromi tradiționali iar dacă ar fi stat, nu ar fi fost complet familiarizați cu toate caracteristicile specifice neamurilor de rromi din România.

În prezent în cercetare de față ne referim la aspectele cu caracter specific rrom, lăsând la o parte caracteristicile generale valabile tuturor minorităților etnice. Ca să răspund la această problemă, trebuie să clarificăm următorul lucru, spus de un intelectual, care este perfect valabil: „nu este definit conceptul de tradiție rromă, cred că fiecare avem o imagine despre ce înseamnă tradiție,.. Dacă ne punem întrebarea de ce s-a ajuns la acest lucru?. Consider că un argument poate fi lipsa cercetărilor în acest domeniu, care a condus la probleme în identificarea identității rromani.

În consecință este necesar o cercetare abordată la nivel național care să se ocupe foarte strict de identificarea tradiției rromi, odată cu această cercetare se poate crea o bază de date cu rromi activiști prezenți în România.

Este cunoscut faptul că rromi nu sunt prezenți în comunitățile omogene, compacte, ele sunt răspândite în toate zonele, cu problematice prioritare diferite și cu o cultură, tradiție diferită, acestea fiind alcătuite dintr-o diversitate de neamuri de rromi (preocupări

profesionale diferite) care merită toată atenția, fiind necesar să ne canalizăm împreună toate eforturile pentru rezolvarea problemelor minorității rrom, a comunităților sărace care se află la periferia societății.

Legat de răspunsurile intelectualilor rromi denotă o abordare diferită, fie reprezentată printr - o atitudine pozitivă, fie negativă față de tradițiile rrom. Legat de aspectele negative față de anumite tradiții se aduc următoarele argumente: „, nu știu dacă sunt neapărat caracteristici tradiționale ceea ce se numesc în ziua de astăzi, dar nu sunt de acord cu femeia casnică, cu copii mulți, fără planificare, nu sunt de acord cu supunerea femeii, toate elementele care provin din tradiție, dar de fapt nu este așa”. Și ajungem la concluzia că de fapt persoana interviuată consideră că nu sunt elementele specifice ale tradiției rrom.

O altă persoană interviuată spune: „, când te gândești la alte tradiții cum ar fi căsătoriile timpurii, sunt de acord că în sectorul 21, nu mai putem să avem astfel de obiceiuri, înșă nu sunt de acord că schimbarea unui astfel de obicei să fie făcută prin forță, trebuie să aibă o schimbare naturală, așa cum a fost și cu celelalte tradiții din trecut care astăzi nu le mai acceptăm”.

De asemenea și alți interviuați au considerat că: „anumite valori ne țin pe loc, ne limitează evoluția noastră.

Deci lucrurile negative, spune un intelectual: „sunt deviații, cum este căsătoria timpurie și alte lucruri care sunt considerate tradiții, înșă nu sunt tradiții care fac cu adevărat parte din cultura rromă, sau situații când virginitatea femeii nu poate fi pusă în pericol și nu sunt lăsate să meargă la școală.

De asemenea sunt și alte elemente specifice minorității rrom care au o dublă caracteristică, în plan social, de exemplu, portul rrom: „, am o reținere față de port, este foarte frumos, foarte plăcut, reprezintă rromii pe de o parte înșă pe de altă parte îți creează o altă imagine negativă,

În concluzie, cred că este nevoie, din punctul meu de vedere de o educație interculturală în școli, licee și facultăți pentru a înlătura stereotipurile și prejudecățile existente în prezent, generând discriminări și tensiuni etnice atât în România, cât și la nivel global.

Legat de aspectele pozitive față de aceste tradiții au fost date de către un intelectual rrom care lucrează numai cu comunitățile tradiționale argumentând faptul că tradițiile:

„mențin un climat de sănătate socială, într-o societate modernă,, sau „n-au cum să fie lucruri rele, că dacă erau lucruri rele, nu aveau cum să fie tradiții,,.

Trebuie însă specificat că de cele mai multe ori, există o combinație între modernism și tradiționalism unde mulți intelectuali rromi afirmă că nu există tradiționalism sută la sută, deoarece interacționăm și împrumutăm unii de la ceilalți, lucrurile care ne plac. De cele mai multe ori întâlnim următoarele afirmații: „ sunt lucruri cu care sunt de acord și imi plac extrem de mult și lucruri care necesită o profunda schimbare,,.

Este important să recunoaștem, așa cum spune un intelectual că o parte din tradiții: „vor trebui schimbate, nu pentru ca sunt rele, ci pentru că modernitatea are alte valori,,.

Însă este necesar în anumite situații să-ți păstrezi tradițiile iar dacă nu le știi să le înveți, dacă vrei să fi respectat în comunitate, așa cum reiese din acest interviu: „ dacă vrei să fi profesionist și vrei să lucrezi cu o comunitate indiferent de ea, că e tradițională sau nu e tradițională trebuie să-i respecti valorile,.....pentru că oamenii ăștia le au de ani de zile, de sute de ani, le păstrează și le respectă, deci eu, ca și nou venit în comunitate respectivă, eu trebuie să nu fac altceva decât să le respect...ceea ce ei respectă, ca la rândul meu eu, să primesc respect din partea comunității,,. Această mentalitate încă mai persistă în comunitățile de romi iar unii specialiști rromi care vin să-i ajute pe rromi tradiționali nu sunt acceptați în comunitatea lor. După cum ați observat acest concept de tradiție este foarte controversat, peste tot în lume, observăm acest conflict între tradiție și modernitate existent în toată lumea, atât la majoritari cât și la minoritari.

În opinia mea lucrurile stau foarte clar, toate elementele pozitive caracteristice tradiției trebuie promovate iar cele care nu mai sunt ancorate în realitatea zilelor noastre trebuie înlăturate, dar schimbarea trebuie să vină încet din interior, de la sine, în mod natural și de la liderii comunității, ea nu trebuie forțată pentru că comunitatea se va opune. Este important de a găsi o strategie de intervenție construită printr-un mecanism adecvat cu scopul de a produce această schimbare, atât de necesară în comunitățile de romi tradiționale.

De asemenea cred ca o îmbinare de tradiționalism și modernism este necesară, păstrând elementele culturale specifice și renunțând la celelalte aspecte negative. Este necesar mai mult ca oricând ca comunitățile rromilor să se îndrepte către civilizație pentru a se folosi de toate pârgurile existente, așa cum sunt: cele sociale, economice, tehnologice, educaționale, politice etc.

Un intelectual rrom, spune că schimbarea poate fi: „în primul rând printr-o voință ajutată din interiorul etniei, prin urmarea modelelor de succes din comunități, printr-un schimb de idei și experiențe cu etniile alături de care trăiesc, cu o mai bună conectare la viața modernă, dar și cu ajutorul celor din jur, fiindcă aceasta modernizare nu este doar o opțiune modernă și o chestie de fațadă, ci este o problema socială serioasă a timpului nostru, de care toți ar trebui să fim interesați, dar după părerea mea nimic nu se poate face cu forța, deci primatul trebuie să-l aibă opțiunea rromilor și nu trebuie să împinși pe calea modernizării.

Personal, cred că este necesar o schimbare a mentalităților oamenilor și o promovare corectă a valorilor, tradiției rrome.

Este de apreciat faptul că acceptarea tradiției este importantă iar din cercetare reiese faptul că: „noi rromi fără astfel de tradiții, astăzi nu am putea să fim aceeași comunitate care își păstrează un anumit specific în comparație cu alte comunități etnice, însă depinde și de felul de tradiții acceptate pentru menirea noastră ca comunitate culturală și etnică”. Dacă ne referim la necesitatea tradiției, observăm că toate aceste elemente definitorii sunt importante deoarece acestea fac diferențierea între majoritari și minoritățile etnice din România, însă este necesar să cunoaștem toate elementele identității rromani.

Ca o concluzie observăm că rromii intelectuali se reprezintă doar cu aspectele pozitive pe care și le asumă și pe care le consideră făcând parte din tradiție și cred că este perfect normal să te identificezi cu aspectele pozitive ale tradiției, care trebuie promovate, cum ar fi: limba, portul țigănesc, muzica țigănească, anumite valori care trebuie păstrate, pentru că ele sunt acompaniate de organisme militante, specializate atât de cele naționale, cât și cele internaționale care doresc respectarea și promovarea culturii tuturor minorităților etnice. Observăm, deci, că nu tot ceea ce este considerat a fi tradiție la rromi este valabil și pentru intelectualii rromi. De aceea este important de precizat că anumite comportamente pot fi considerate primitive și trebuie lăsate în urmă în contextul actual.